

Wapens weren

Onderzoek naar de aanpak van wapenbezit
op het voortgezet onderwijs en in de horeca (nulmeting)

Wapens weren

Onderzoek naar de aanpak van wapenbezit
op het voortgezet onderwijs en in de horeca (nulmeting)

mei 2008

COLOFON

Samenstelling

Michelle Rijken

Mirte de Vries

Begeleidingscommissie

Ivoline van Erpecum, Ministerie van Justitie

Peter Wolf, Koninklijk Horeca Nederland

Jessica Tissink, VO-Raad

Frank Hagen, Gemeente Leidschendam-Voorburg

Vormgeving binnenwerk

Roelfien Pranger

SGBO

Onderzoek > Advies > Implementatie

Postbus 30435

2500 GK Den Haag

Niets uit deze publicatie mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Ministerie van Justitie.

Aan de totstandkoming van deze publicatie is de grootst mogelijke zorg besteed. Het Ministerie van Justitie kan echter niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele onjuistheden, noch kunnen aan de inhoud rechten worden ontleend.

INHOUDSOPGAVE	1	Inleiding	1
	2	De onderzoeksmethode	3
	2.1	Werkwijze	3
	2.2	De weergave van de resultaten	3
	2.3	Respons nulmeting	4
	3	Probleem van wapenbezit	7
	3.1	Wapenbezit als aandachtspunt	7
	3.2	Aantal incidenten met wapenbezit	8
	3.3	Soort wapens bij incidenten	10
	3.4	Conclusie	11
	4	Aanpak van wapenbezit	13
	4.1	Beleid ten aanzien van de aanpak van wapenbezit	13
	4.2	Aanwezigheid van maatregelen voor de aanpak van wapenbezit	15
	4.3	Soorten maatregelen voor de aanpak van wapenbezit	17
	4.4	Wapencontroles	20
	4.5	Conclusie	23
	5	Samenwerking	25
	5.1	Samenwerking	25
	5.2	Samenwerkingpartners	26
	5.3	Wijze van samenwerken	28
	5.4	Tevredenheid over de samenwerking	29
	5.5	Conclusie	31
	6	Samenvattende conclusie	32
	7	Aanbevelingen	35
	7.1	Aanbevelingen volgend uit de vragenlijsten	35
	7.2	Aanbevelingen volgend uit de verdiepende interviews	36
	8	Bijlage: Samenvatting verdiepende interviews	38

1 Inleiding

In november 2005 heeft het toenmalige kabinet het ‘Actieplan tegen Geweld’ gepresenteerd. In dit actieplan werd een twintigtal projecten aangekondigd om de toename van geweld in de samenleving tegen te gaan. Een van deze projecten, in het kader waarvan dit onderzoek plaatsvindt, is gericht op het tegengaan van illegaal wapenbezit.

De acties in het kader van het project tegen wapenbezit zijn in 2007 van start gegaan en hebben een focus op het bestrijden van wapenbezit op Voortgezet Onderwijsinstellingen en in de horeca. De focus op het tegengaan van wapenbezit op het voortgezet onderwijs (hierna ook wel VO genoemd) en in de horeca is bepaald door het ministerie van Justitie. De keuze is gebaseerd op onderzoek dat het ministerie van Justitie heeft laten verrichten naar bewezen effectieve maatregelen voor de preventieve aanpak van wapenbezit in Nederland. Daaruit kwamen de aanpak op scholen in het Land van Cuijk en in de horeca in Amsterdam als *best practices* naar voren. Deze zijn verwerkt in twee checklists.

In januari 2008 zijn twee verschillende checklists verspreid onder de vier doelgroepen waarbij men de samenwerking voor de aanpak van wapenbezit in het onderwijs en in de horeca wil aanmoedigen: scholen, horecagelegenheden, gemeenten en politie. Naast deze vier doelgroepen zijn ook het Openbaar Ministerie (OM) en in mindere mate HALT en Koninklijke Horeca Nederland betrokken bij de invoering van controles op wapenbezit op scholen en in de horeca.

Het doel van de checklists is om te stimuleren dat tussen scholen, gemeenten en politie én tussen horeca, gemeenten en politie afspraken worden gemaakt om wapenbezit te bestrijden. Eén checklist is gericht op het tegengaan van wapenbezit op scholen en één op het tegengaan van wapenbezit in de horeca.

Het ministerie van Justitie wil inzicht krijgen in hoe de checklists in de praktijk worden opgepakt en welke resultaten ermee worden bereikt. In december 2007 is daarom een onderzoek uitgevoerd, voordat de checklists onder de betrokkenen werden verspreid. De nulmeting omvatte vier verschillende vragenlijsten die zijn verspreid onder de instellingen voor voortgezet onderwijs (hierna ook wel VO-instellingen genoemd), horecagelegenheden, gemeenten en politie. Het doel van de nulmeting is *om de lokale samenwerking voor de aanpak van wapenbezit op het voortgezet onderwijs en in de horeca in kaart te brengen*. In eventuele vervolgmetingen kan worden onderzocht of de samenwerking voor de aanpak van wapenbezit verbetert.

De respons op deze vier vragenlijsten samen wordt beschreven in deze rapportage en geeft de situatie weer vóór het verspreiden van de checklists. Daarnaast zullen naar aanleiding van de resultaten op de vragenlijsten en aanbevelingen uit de

begeleidingscommissie¹ verdiepende interviews worden afgenomen bij de vier doelgroepen van de vragenlijst. Deze verdiepende interviews zullen worden bijgevoegd als bijlage en belangrijke punten zullen worden besproken in de aanbevelingen.

Dit rapport biedt inzicht in de huidige problematiek van wapenbezit op het VO en in de horeca, de aanpak van het probleem en de eventuele samenwerking om wapenbezit te bestrijden. Uit deze inzichten zullen aanbevelingen volgen.

Het doel van dit onderzoek is nadrukkelijk niet de aanpak van wapenbezit in de horeca te vergelijken met die op het VO. De twee branches en de doelgroepen van de branches zijn zo verschillend van aard dat een vergelijking niet mogelijk is.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de wijze waarop het onderzoek is uitgevoerd en de wijze van rapportage beschreven. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk de respons op het onderzoek besproken. In het 3^e hoofdstuk wordt onder andere besproken of de vier doelgroepen van de nulmeting wapenbezit als een probleem ervaren en of er incidenten zijn geweest met wapens. De aanpak van wapenbezit door middel van beleid en maatregelen komt aan bod in hoofdstuk 4. In het 5e hoofdstuk wordt de samenwerking tussen het VO, de gemeenten en de politie, tussen de horeca, de gemeenten en de politie én de samenwerking met externe partners beschreven. De samenvattende conclusie wordt gegeven in hoofdstuk 6, waarna in hoofdstuk 7 de aanbevelingen worden besproken. In de bijlage treft u een samenvatting van de verdiepende interviews aan.

¹ Voor het onderzoek is een begeleidingscommissie samengesteld uit vertegenwoordigers van het VO, de horeca, de gemeenten en de opdrachtgever voor het beoordelen van het concept- en eindrapport en het geven van suggesties voor de verdiepende interviews.

2 De onderzoeksmethode

2.1 Werkwijze

De vragenlijst voor de aanpak van wapenbezit is in december 2007 verstuurd naar de verschillende doelgroepen, waarbij de grootte van de steekproef verschilde per doelgroep:

- alle VO-instellingen (1293 vestigingen, waarbij alle vestigingen van in totaal 658 VO-instellingen werden aangeschreven);
- 2326 horeca-exploitanten van de grootste horecagelegenheden die ingeschreven zijn bij het Bedrijfschap Horeca en Catering;
- alle gemeenten (443 in totaal);
- alle bureaus van de politie (335 in totaal).

Bij deze groepen zijn respectievelijk de directeur/rector, de eigenaar/beheerder/manager, de beleidsmedewerker openbare orde en veiligheid en de bureauchef aangeschreven.

Van de 658 VO-instellingen zijn alle 1293 vestigingen aangeschreven, omdat ervan uit is gegaan dat elke vestiging haar eigen aanpak van wapenbezit kan hanteren.

De vragenlijsten diende men op papier in te vullen. Het onderzoek is gericht op de aanpak per doelgroep, daardoor verschilde de vragenlijst per doelgroep.

In totaal hadden de respondenten ruim een maand de tijd om de vragenlijst te retourneren. Een week voor het verstrijken van de einddatum is er een rappelbrief verstuurd om de respondenten te herinneren aan het invullen van de vragenlijst.

Er zijn nog veel vragenlijsten binnengekomen na de einddatum. Deze konden niet meer meegenomen worden in het onderzoek.

2.2 De weergave van de resultaten

Niet elke vraag is door alle respondenten uit de doelgroep ingevuld. Bij de weergave van de resultaten in de volgende hoofdstukken wordt – indien mogelijk – het aantal respondenten per doelgroep aangeduid met een ‘N’. De absolute waarden zijn te vinden onder ‘absoluut’ of ‘abs’. Ook voor de percentages geldt dat zij gebaseerd zijn op het aantal respondenten dat de desbetreffende vraag heeft beantwoord. Deze relatieve waarden zijn te vinden onder ‘percentage’ of ‘%’.

De antwoorden op de vragen zijn waar mogelijk samengevoegd weergegeven, zodat de cijfers gemakkelijk te vergelijken zijn. De vragenlijsten zijn echter voor de vier doelgroepen verschillend, waardoor de antwoordcategorieën niet altijd onderling vergelijkbaar zijn.

Bij een aantal vragen is de antwoordcategorie ‘anders’ (hierna anders-categorie genoemd), toegevoegd omdat het vermoeden bestond dat in de antwoordcategorieën niet alle mogelijke antwoorden stonden. In de volgende metingen kunnen de veel genoemde antwoorden op de anders-categorie worden meegenomen als een nieuwe antwoordcategorie.

2.3 Respons nulmeting

Als eerste dient opgemerkt te worden dat de resultaten van het onderzoek een impressie geven. Het beeld kan vertekend zijn door de respondenten die de vragenlijsten hebben ingevuld. Respondenten die zich meer betrokken voelen bij dit onderwerp zijn mogelijk eerder geneigd tijd vrij te maken voor het invullen van de vragenlijst. De respons is echter ruim voldoende en de resultaten laten echter geen indicaties zien dat dit het geval is.

De respons is beïnvloed door de lijsten met horecagelegenheden, politiebureaus en VO-instellingen die SGBO van diverse instanties heeft gekregen. De gegevens bleken in een aantal gevallen niet up-to-date, waardoor de mogelijke respondenten niet altijd bereikt konden worden.

Bij het aanschrijven van de gemeenten is er voor gekozen om alle gemeenten aan te schrijven, waardoor ook gemeenten zonder VO en met weinig horecagelegenheden aangeschreven zijn. In vervolg onderzoek dient wel de categorie ‘niet van toepassing’ aan een aantal vragen toegevoegd te worden, zodat gemeenten waar geen VO aanwezig is dit kunnen aanvinken bij vragen naar de samenwerking met het VO.

De periode waarin het veldwerk is uitgevoerd (december-januari) kan de respons beïnvloed hebben. Voor een betrouwbaar beeld van de nulmeting diende de vragenlijst verzonden te worden voordat het ministerie van Justitie de checklists zou versturen. Deze periode viel net voor de feestdagen, een periode waarin veel mensen op vakantie zijn of het juist extra druk hebben, bovendien zijn de VO-instellingen gesloten. Ondanks het feit dat dit de respons kan hebben beïnvloed, was deze toch ruim voldoende om betrouwbare uitspraken te kunnen doen over de vier doelgroepen.

Er zijn 1293 vestigingen voor VO (van 658 VO-instellingen) aangeschreven, waarvan 702 vragenlijsten zijn geretourneerd. Dit is een respons van 54%. Bij deze instellingen is gevraagd welk type onderwijs zij verzorgen, waarbij achteraf gezien de variant van praktijkschool per abuis niet meegenomen is in de antwoordcategorieën. De verdeling over de overige vormen van VO onder de responderende VO-instellingen is te zien in tabel 1².

² Het CFI heeft bevestigd dat onze steekproef representatief is voor de verdeling van de verschillende onderwijstypen in Nederland.

Tabel 1 Aandeel van de verschillende onderwijsvormen van de respondenten in de steekproef (N=648)

Onderwijsvorm	Absoluut	Percentage
Vmbo	569	88%
Havo	371	57%
Vwo/atheneum/gymnasium	383	59%

In tabel 1 valt te lezen dat de meeste VO-instellingen in de steekproef meerdere antwoorden hebben gegeven en dus meerdere typen onderwijs verzorgen. Het vmbo is het meest vertegenwoordigd in de steekproef (88%). Gemiddeld hadden de instellingen 844 leerlingen, uiteenlopend van 21 tot 5.000 leerlingen. De mediaan is 625 leerlingen.³

Van de 2326 horeca-exploitanten die benaderd zijn voor het onderzoek, hebben 684 de vragenlijst ingevuld. Dit is een respons van 29%, die absoluut gezien zeker voldoende is. De vraag welke functie(s) de horecagelegenheid vervul(t)(len) levert het volgende beeld op⁴.

Tabel 2 Aandeel van de verschillende horecafuncties van de respondenten in de steekproef (N=684)

Functie	Absoluut	Percentage
Hotel	13	2%
Café/Bar	479	70%
Restaurant/Eetcafé	216	32%
Discotheek	117	17%
Anders	111	16%

Café-/barexploitanten zijn het meest vertegenwoordigd in de respons uit de steekproef (70%). Dit percentage komt overeen met het aandeel café-/barexploitanten in de steekproef. Bij de categorie 'anders' komen horecafuncties naar voren als sportgerelateerde horeca (snooker-, pool- en dartcentra) en zalencentra.

Van de responderende horeca-exploitanten is het overgrote deel (62%) al langer dan vijf jaar eigenaar/manager of beheerder van deze gelegenheid/-heden. Voor de gehele groep horecagelegenheden geldt dat gemiddeld 63% van de bezoekers behoort tot de vaste cliëntèle.

Van de 443 gemeenten die de vragenlijst hebben ontvangen, hebben 226 gemeenten die ingevuld. Dit is een respons van 51%.

Van de 335 politiebureaus die de vragenlijst hebben ontvangen, hebben 128 die ingevuld. Dit is een respons van 38%.

³ Dat wil zeggen dat 50% van de VO-instellingen in het onderzoek minder dan 625 leerlingen heeft en 50% meer dan 625 leerlingen.

⁴ De verdeling in tabel 2 is niet representatief voor de verschillende horecafuncties in Nederland. Het gaat hier om een selecte steekproef van grote bedrijven aangesloten bij het Bedrijfschap Horeca en Catering.

Samengevat is de respons van de vier doelgroepen te zien in tabel 3.

Tabel 3 Respons op de vragenlijst per doelgroep

Doelgroep	Absolute respons	Responspercentage
VO	702	54%
Horeca	684	29%
Gemeenten	226	51%
Politie	128	38%

3 Probleem van wapenbezit

3.1 Wapenbezit als aandachtspunt

Uit feiten en cijfers van de Veiligheidsmonitor Voortgezet Onderwijs 2006⁵ blijkt dat een deel van de leerlingen op het VO (5%) zelf rapporteert een of meerdere keren per jaar een wapen mee naar school te nemen en een deel van de jongeren (5%) zelf rapporteert tijdens het uitgaan een wapen bij zich te dragen.

Of wapenbezit als een aandachtspunt, en eventueel ook als een probleem, op het VO wordt ervaren, is gevraagd op het VO, bij de gemeenten en bij de politie. De resultaten zijn te zien in tabel 4.

Tabel 4 Overzicht wapenbezit als aandachtspunt op het VO

	VO (N=693)		Gemeenten (N=221)		Politie (N=125)	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Nee	215	31%	117	53%	25	20%
Ja, als een aandachtspunt	472	68%	102	46%	95	76%
Ja, als een aandachtspunt en ook als een probleem	6	1%	2	1%	5	4%

Wapenbezit op het VO wordt door de gemeenten het minst als aandachtspunt ervaren (46%) en door de politie het meest (76%). Door de VO-instellingen zelf wordt wapenbezit door het overgrote deel erkend als een aandachtspunt (68%). Voor alle drie de groepen geldt dat wapenbezit op het VO voor een heel klein percentage van de respondenten naast aandachtspunt ook als een probleem ervaren wordt.

Of wapenbezit als een aandachtspunt in de horeca, en eventueel als een probleem, wordt ervaren, is gevraagd in de horeca, bij de gemeenten en bij de politie. De resultaten zijn te zien in tabel 5.

Tabel 5 Overzicht wapenbezit als aandachtspunt in de horeca

	Horeca (N=688)		Gemeenten (N=224)		Politie (N=126)	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Nee	393	57%	121	54%	25	20%
Ja, als een aandachtspunt	262	38%	102	46%	96	76%
Ja, als een aandachtspunt en ook als een probleem	33	5%	1	0%	5	4%

Voor 38% van de horeca-exploitanten en 46% van de gemeenten is wapenbezit een aandachtspunt, maar onder de bureauchefs geldt dit voor 76%. Voor alle drie de groepen

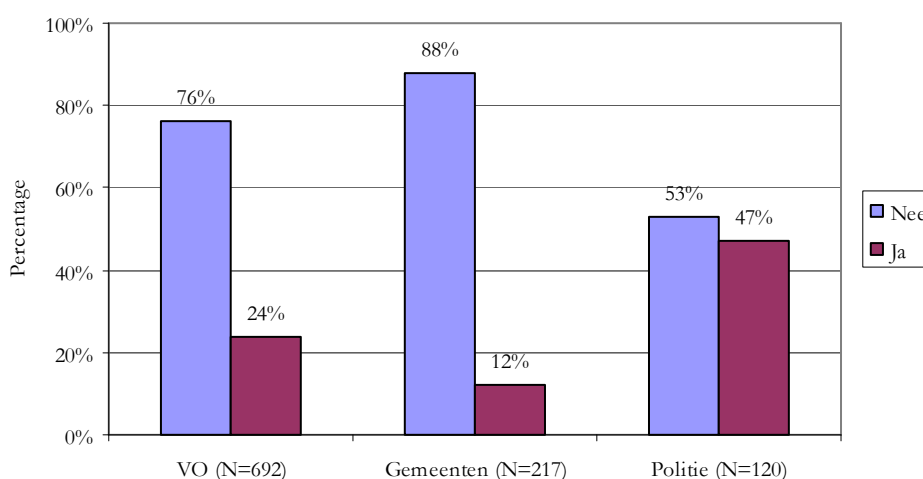
⁵ Zie voor verdere informatie 'de checklist invoering controle op wapenbezit scholen' en 'de checklist invoering controle op wapenbezit horeca' (ministerie van Justitie, 2007).

geldt dat wapenbezit in de horeca voor een gering percentage van de respondenten naast aandachtspunt ook als een probleem ervaren wordt.

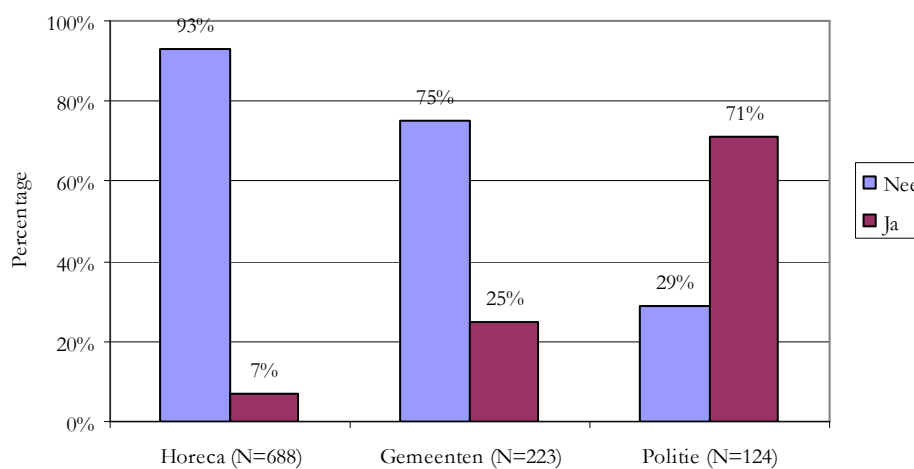
3.2 Aantal incidenten met wapenbezit

Om het voorkomen van wapenbezit op het VO en in de horeca te inventariseren, is geïnformeerd of er in het afgelopen jaar incidenten met wapenbezit hebben plaatsgevonden. Bij het VO, de horeca en de politie is geïnformeerd naar de ervaring met incidenten en bij de gemeenten of ze op de hoogte zijn dat er in hun gemeente incidenten met wapenbezit hebben plaatsgevonden (figuur 1 en 2). Bij de gemeenten is gevraagd naar het op de hoogte zijn, omdat gemeenten er vaak niet direct bij betrokken worden wanneer zich incidenten voordoen.

Figuur 1 (Op de hoogte zijn van) incidenten met wapenbezit op het VO in 2007

Figuur 2 (Op de hoogte zijn van) incidenten met wapenbezit in de horeca in 2007

Bij de VO-instellingen en de horecagelegenheden is gevraagd de ervaring met incidenten met wapenbezit bij één instelling of gelegenheid, bij de gemeenten het op de hoogte zijn van incidenten binnen de gemeenten (waar meer VO-instellingen en horecagelegenheden kunnen zijn) en bij de politie naar de ervaring met incidenten binnen het district (die weer meer gemeenten kan betreffen). Dit verklaart deels waarom de percentages van de verschillende groepen respondenten in figuur 1 en 2 sterk verschillen. Daarnaast moet de politie ook komen opdagen bij incidenten, waardoor zij altijd op de hoogte is van het plaatsvinden van incidenten. De kolommen van de figuren zijn niet onderling vergelijkbaar.

Van de responderende VO-instellingen geeft bijna een kwart (24%) aan dat er in het afgelopen jaar ten minste één incident is geweest waarbij sprake was van wapenbezit. Het percentage incidenten op het vmbo (26%) ligt iets hoger dan dat op de havo en het vwo/atheneum/gymnasium (beide 20%).

Binnen de groep responderende horecagelegenheden betrof het percentage dat aangaf dat er in het afgelopen jaar ten minste één incident met wapenbezit is geweest 7%. Het overgrote deel van de 7% horecagelegenheden waar zich wapenbezitincidenten hebben voorgedaan, betreft café/bars of discotheken.

Daarnaast is gevraagd hoeveel incidenten waarbij sprake was van wapenbezit zich sinds januari 2007 hebben voorgedaan. Veel gemeenten en politiebureaus hebben deze vraag niet ingevuld en hebben in de toelichting of telefonisch⁶ aangegeven dat deze aantallen óf niet bekend zijn óf heel moeilijk zijn te achterhalen. Omdat dit de betrouwbaarheid sterk beïnvloedt, rapporteren we hier alleen de aantallen die VO-instellingen en horeca-exploitanten hebben doorgegeven.

Voor de directeurs/rectoren van VO-instellingen en horeca-exploitanten geldt ook dat zij niet allemaal de vraag naar aantallen hebben beantwoord. Deze antwoorden worden echter wel betrouwbaar geacht vanwege de directe betrokkenheid en worden ter illustratie genoemd. Van de VO-instellingen hebben 243 deze vraag beantwoord. Ze rapporteren gemiddeld 1,15 incidenten met wapenbezit sinds januari 2007, waarbij het maximum aantal opgegeven incidenten 6 is.

Van de horeca-exploitanten hebben 151 deze vraag beantwoord. Ze rapporteren gemiddeld 0,87 incidenten met wapenbezit sinds januari 2007, waarbij het maximum aantal opgegeven incidenten 20 is.

De VO-instellingen en horecagelegenheden is ook gevraagd naar het voorkomen van problemen rondom de school of horecagelegenheid in het afgelopen jaar waarbij het gebruik van wapens een rol speelde. De resultaten zijn te vinden in figuur 3 en 4.

⁶ In de aanbiedingsbrief bij de vragenlijst stond een contactnummer dat de respondenten konden bellen voor vragen en opmerkingen.

Figuur 3 Problemen met wapenbezit rondom school in 2007 (N=688)

Figuur 4 Problemen met wapenbezit rondom de horecagelegenheid in 2007 (N=679)

Van de responderende VO-instellingen geeft 18% aan dat zich problemen met wapenbezit rondom de school hebben voorgedaan. Voor de responderende horeca-exploitanten geldt dat 23% aangeeft dat zich in 2007 problemen met wapenbezit hebben voorgedaan rondom de horecagelegenheid.

3.3 Soort wapens bij incidenten

Gezamenlijk rapporteren de 243 responderende VO-instellingen die aangeven dat zich incidenten met wapenbezit op school hebben voorgedaan, 279 incidenten met wapenbezit sinds januari 2007. De 151 responderende horeca-exploitanten die aangeven dat zich incidenten met wapenbezit in de horecagelegenheid hebben voorgedaan, rapporteren 131 incidenten sinds januari 2007.

De vraag naar welke wapens zijn gebruikt bij de incidenten, levert een beeld op zoals in de tabellen 6 en 7 is weergegeven. Hierbij is in tabel 6 de registratie van de VO-instellingen vergeleken met die van de politie. Eerder is wel gezegd dat de aantallen incidenten van de politie niet voor een vergelijking kunnen worden gebruikt en vaak berusten op een schatting, maar we zijn er hier van uitgegaan dat van de gerapporteerde incidenten de gebruikte wapens wel bekend waren.

Tabel 6 Ingezette wapens bij incidenten op het VO gemeld door VO en politie⁷

Soorten wapens	VO (N=162)	Politie (N=109)
Steekwapens (bijvoorbeeld stiletto's of vlindermessen)	64%	75%
Slag- of stootwapens (bijvoorbeeld werpsterren, boksbeugels of wapenstokken)	13%	26%
Vuurwapens	4%	9%
Imitatiewapens	25%	47%
Overige wapens (bijvoorbeeld pepperspray of traangasbusjes)	11%	21%
Overige voorwerpen die mogelijk als wapen gebruikt kunnen worden zoals scharen en passers	27%	12%

Steekwapens worden bij relatief veel incidenten op het VO gebruikt (64% en 75%). Heel grote verschillen tussen beide groepen respondenten zijn er niet. Het grootste verschil zit in de percentages incidenten met imitatiewapens.

De registratie van de horeca wordt in tabel 7 vergeleken met die van de politie.

Tabel 7 Ingezette wapens bij incidenten in de horeca gemeld door horeca en politie

Soorten wapens	Horeca (N=95)	Politie (N=215)
Steekwapens (bijvoorbeeld stiletto's of vlindermessen)	45%	65%
Slag- of stootwapens (bijvoorbeeld werpsterren, boksbeugels of wapenstokken)	12%	27%
Vuurwapens	13%	36%
Imitatiewapens	5%	32%
Overige wapens (bijvoorbeeld pepperspray of traangasbusjes)	20%	27%
Overige voorwerpen die mogelijk als wapen gebruikt kunnen worden zoals barkrukken, kapotgeslagen bierglazen of bierflesjes	63%	78%

In de horeca worden het vaakst wapens gebruikt uit de categorie overige voorwerpen die mogelijk als wapen gebruikt kunnen worden. Voor alle categorieën geldt dat de politie relatief meer verschillende wapens rapporteert. Dit kan samenhangen met het feit dat de politie rapporteert over een groter gebied, waarin zich bijna altijd meer VO-instellingen en horecagelegenheden bevinden.

3.4 Conclusie

Van de respondenten ziet de politie wapenbezit op het VO en in de horeca meer als een aandachtspunt dan de gemeenten én ook meer dan de horeca en het VO zelf. Voor de VO-instellingen geldt dat wapenbezit door 68% erkend wordt als aandachtspunt. Van de horeca-exploitanten ziet 38% wapenbezit als aandachtspunt. Voor alle doelgroepen van de vragenlijst geldt dat een gering percentage wapenbezit op het VO en in de horeca naast een aandachtspunt ook als een probleem ervaart.

⁷ Er is bij deze tabel voor gekozen om ook de percentages van politie mee te nemen, omdat dit een interessante vergelijking biedt.

Van de responderende VO-instellingen rapporteert 24% dat zich in 2007 incidenten met wapenbezit binnen de school hebben voorgedaan en 18% rondom de school. Voor de responderende horecagelegenheden geldt dat 7% rapporteert dat er zich in 2007 incidenten met wapenbezit in de horecagelegenheid hebben voorgedaan en 23% rondom de horecagelegenheid.

VO-instellingen en politie rapporteren dat de meest ingezette wapens bij wapenincidenten op het VO steekwapens betreffen. De horeca en de politie rapporteren dat in de horeca het meest voorwerpen die mogelijk als wapen gebruikt kunnen worden (bijvoorbeeld barkrukken of kapotgeslagen bierglazen) worden ingezet bij incidenten.

4 Aanpak van wapenbezit

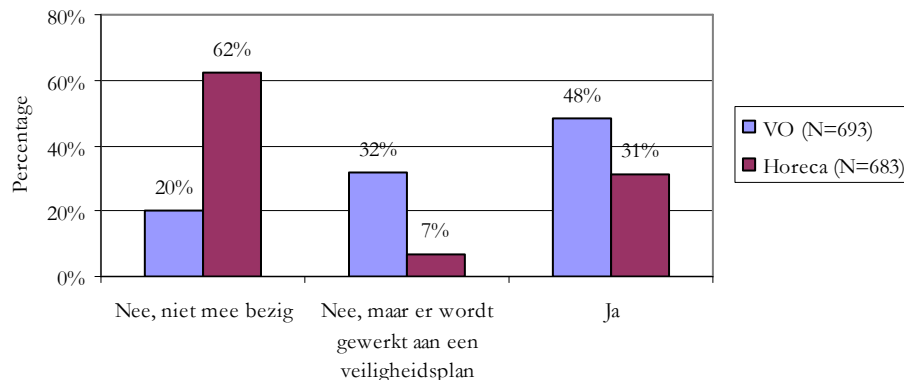
Wapenbezit op het VO en/of wapenbezit in de horeca wordt door een aanzienlijk deel van de respondenten gezien als een aandachtspunt. Of dit ertoe geleid heeft dat VO-instellingen, horeca-exploitanten, gemeenten en politie beleid en/of maatregelen hebben getroffen om het wapenbezit aan te pakken, wordt in dit hoofdstuk besproken.

4.1 Beleid ten aanzien van de aanpak van wapenbezit

Beleid is een verzameling van vooraf vastgestelde regels op basis waarvan beslissingen worden genomen om een bepaald doel te bereiken. Maatregelen kunnen worden vormgegeven aan de hand van beleid, maar beleid is geen noodzakelijke voorwaarde. Bij alle vier de groepen is gevraagd of er beleid is ontwikkeld voor de aanpak van wapenbezit.

Aan de VO-instellingen en horeca-exploitanten is gevraagd of zij een veiligheidsplan hebben opgesteld. De resultaten zijn te zien in figuur 5.

Figuur 5 Overzicht van de aanwezigheid van een veiligheidsplan

Voor de responderende VO-instellingen geldt dat 48% een veiligheidsplan heeft en dat bij 32% van de instellingen gewerkt wordt aan een veiligheidsplan. Van de responderende horecagelegenheden heeft 31% een veiligheidsplan en wordt bij 7% gewerkt aan een veiligheidsplan.

Tevens is aan de VO-instellingen en horecagelegenheden die een veiligheidsplan hebben opgesteld, gevraagd welke punten ten aanzien van de aanpak van wapenbezit zijn opgenomen in het veiligheidsplan. De opgenomen punten ten aanzien van wapenbezit voor de VO-instellingen en voor de horeca zijn te zien in de tabellen 8 en 9.

Tabel 8 Punten ten aanzien van wapenbezit in veiligheidplannen VO (N=348)

Punt	Absoluut	Percentage
Schoolregels ten aanzien van de aanpak van wapenbezit	294	85%
Preventiemaatregelen van de school ten aanzien van wapenbezit	178	51%
De doelen van de maatregelen in het veiligheidsplan	105	30%
Dat de school in samenwerking met de convenantpartners regelmatig wapencontroles houdt	70	20%
Sancties voor leerlingen wanneer er wapens worden aangetroffen	239	69%
Training van medewerkers om wapenbezit tegen te gaan	6	2%
Anders	37	11%

Tabel 9 Punten ten aanzien van wapenbezit in veiligheidsplannen horeca (N=227)

Punt	Absoluut	Percentage
Huisregels ten aanzien van de aanpak van wapenbezit	208	92%
Preventiemaatregelen ten aanzien van de aanpak van wapenbezit	103	45%
Doel van de maatregelen in het veiligheidsplan	38	17%
Ingangcontroles om wapens te weren	104	46%
Sancties bij de detectie van wapens	88	39%
Training van medewerkers om wapenbezit tegen te gaan	67	30%

Voor zowel het VO als de horeca geldt dat wanneer er een veiligheidsplan is opgesteld de (school/huis)regels ten aanzien van de aanpak van wapenbezit door het overgrote deel van de respondenten van beide groepen daarin is opgenomen.

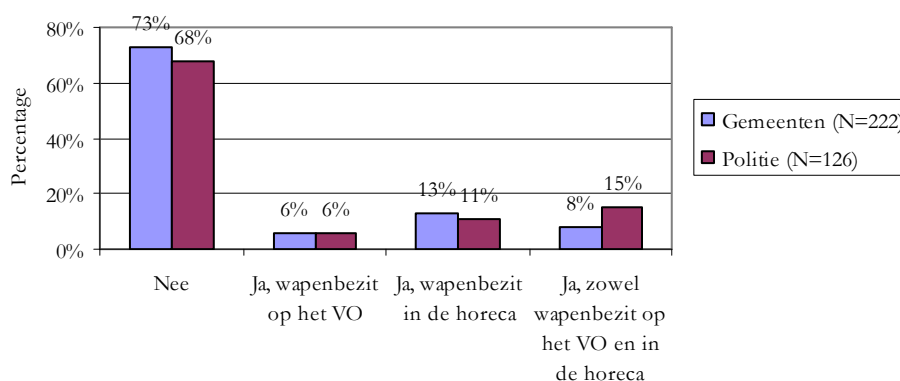
In de veiligheidsplannen van de responderende VO-instellingen zijn in 69% van de gevallen ‘sancties voor leerlingen wanneer er wapens worden aangetroffen’ opgenomen. De ‘training van medewerkers om wapenbezit tegen te gaan’ komt heel weinig terug in de veiligheidsplannen (2%).

Door respondenten uit het VO wordt in de anders-categorie (figuur 13) een aantal keer aangegeven dat de VO-instelling geen regels ten aanzien van wapenbezit in het veiligheidsplan heeft opgenomen. Tevens worden in deze categorie voorbeelden gegeven van opsporingsmaatregelen, zoals het controleren van tassen en kluizen.

In de veiligheidsplannen van de responderende horeca-exploitanten zijn naast ‘de huisregels ten aanzien van de aanpak van wapenbezit’ (92%) geen grote uitschieters naar boven of naar beneden toe.

De gemeenten respectievelijk de politie is gevraagd of de aanpak van wapenbezit op het VO en/of in de horeca is opgenomen in een van de beleidsplannen van de gemeenten of als prioriteit in het jaarplan van het district (zie figuur 6).

Figuur 6 Aanpak wapenbezit opgenomen in het beleid van gemeenten en politie

De aanpak van wapenbezit op het VO en in de horeca is in weinig gemeenten in het beleid opgenomen of als prioriteit door de politie benoemd. Er geldt wel dat de aanpak van wapenbezit in de horeca iets meer dan wapenbezit op het VO wordt opgepakt door gemeenten en politie.

4.2 Aanwezigheid van maatregelen voor de aanpak van wapenbezit

Voor de aanpak van wapenbezit kunnen diverse maatregelen worden getroffen. In het onderzoek zijn we uitgegaan van twee groepen maatregelen.

Preventieve maatregelen zijn maatregelen waarmee je voorkomt:

- dat mensen wapens meenemen naar school of bij het uitgaan;
- dat mensen wapens binnensmokkelen in de school of horecagelegenheid.

Opsporingsmaatregelen zijn maatregelen die ervoor zorgen dat wapens die naar binnen zijn gesmokkeld opgespoord worden.

De respondenten is gevraagd of zij maatregelen hebben getroffen, en zo ja welke, voor de aanpak van wapenbezit in het VO (tabel 10) en in de horeca (tabel 11).

Tabel 10 Aanwezigheid van maatregelen in de aanpak van wapenbezit op het VO

	VO (N=687)	Gemeenten (N=222)	Politie (N=124)
Er zijn geen maatregelen getroffen en we zijn dit ook niet van plan	33%	63%	31%
Er zijn geen maatregelen getroffen, maar we zijn bezig met het opzetten van maatregelen	8%	13%	13%
Ja, met name in de preventieve sfeer	45%	18%	37%
Ja, met name in de opsporing	2%	1%	1%
Ja, zowel in de preventie als de opsporing	12%	5%	18%

Voor de aanpak van wapenbezit op het VO geldt dat meer dan helft van de gemeenten geen maatregelen heeft getroffen voor de aanpak van wapenbezit en dat ook niet van plan is (63%). Van de getroffen maatregelen liggen de meeste in de preventieve sfeer. Voor zowel het VO als de gemeenten als de politie geldt dat het percentage dat opsporingsmaatregelen heeft getroffen voor de opsporing van wapenbezit nihil is. Van de respondenten die geen maatregelen hebben getroffen, is de meerderheid dit ook niet van plan.

Onderzocht is dat meer dan 60% van de drie bovenstaande groepen die maatregelen hebben getroffen voor de aanpak van wapenbezit op het VO dit sinds enkele jaren doet.

Om te beoordelen of VO-instellingen die te maken hebben gehad met incidenten ook eerder geneigd zijn om maatregelen te treffen, is de samenhang uitgerekend tussen het al dan niet voorkomen van incidenten op het VO en het hebben maatregelen én het opzetten van maatregelen. Deze samenhang blijkt significant te zijn. Dat wil zeggen dat VO-instellingen waar in 2007 incidenten met wapenbezit zijn voorgekomen vaker maatregelen hebben getroffen voor de aanpak van wapenbezit óf bezig zijn met het opzetten van maatregelen.

Tabel 11 Aanwezigheid van maatregelen in de aanpak van wapenbezit in de horeca

	Horeca (N=712)	Gemeenten (N=224)	Politie (N=126)
Er zijn geen maatregelen getroffen en we zijn dit ook niet van plan	62%	61%	32%
Er zijn geen maatregelen getroffen, maar we zijn bezig met het opzetten van maatregelen	5%	11%	9%
Ja, met name in de preventieve sfeer	23%	21%	48%
Ja, met name in de opsporing	1%	0%	2%
Ja, zowel in de preventie als de opsporing	9%	7%	9%

Voor de maatregelen om wapenbezit in horeca aan te pakken geldt dat meer dan de helft van de gemeenten (61%), maar ook van de horeca zelf (62%) geen maatregelen heeft getroffen voor de aanpak van wapenbezit en dit ook niet van plan is. Van de getroffen maatregelen liggen de meeste in de preventieve sfeer. Dit geldt vooral voor de politie (48%). Voor de respondenten die geen maatregelen hebben getroffen geldt dat de meerderheid dit ook niet van plan is.

Onderzocht is dat van de gemeenten en de politie die maatregelen hebben getroffen voor de aanpak van wapenbezit in de horeca 72% dit sinds enkele jaren doet. Voor de horeca geldt dat 43% sinds enkele jaren maatregelen treft en 44% sinds langere tijd.

Om te beoordelen of horeca-exploitanten die te maken hebben gehad met incidenten ook eerder geneigd zijn om maatregelen te treffen, is de samenhang uitgerekend tussen het voorkomen van incidenten en het treffen van maatregelen. Deze samenhang blijkt

significant te zijn. Dat wil zeggen dat horeca-exploitanten die in 2007 te maken hebben gehad met incidenten met wapenbezit vaker maatregelen hebben getroffen voor de aanpak van wapenbezit óf bezig zijn met het opzetten van maatregelen.

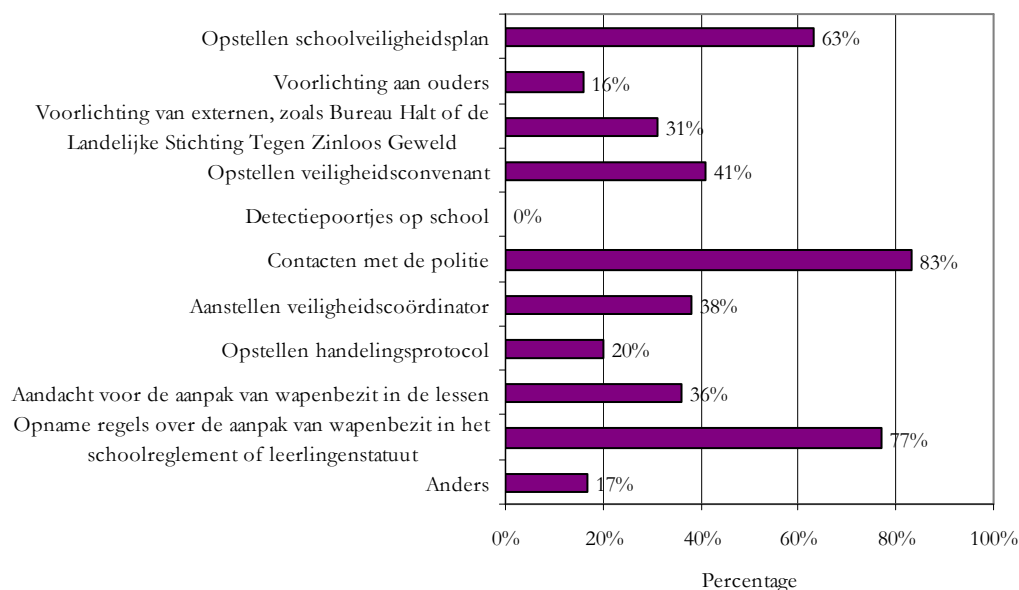
4.3 Soorten maatregelen voor de aanpak van wapenbezit

Aan de respondenten die maatregelen hebben getroffen, is gevraagd welke maatregelen zijn hebben getroffen. Voor de soorten maatregelen geldt dat ze niet alleen voor het VO en de horeca verschillen, maar ook per ondervraagde groep (VO, horeca, gemeenten en politie). Als eerste worden de maatregelen voor de aanpak van wapenbezit op het VO door het VO, gemeenten en politie behandeld. Als tweede de maatregelen voor de aanpak van wapenbezit in de horeca door horeca, gemeenten en politie.

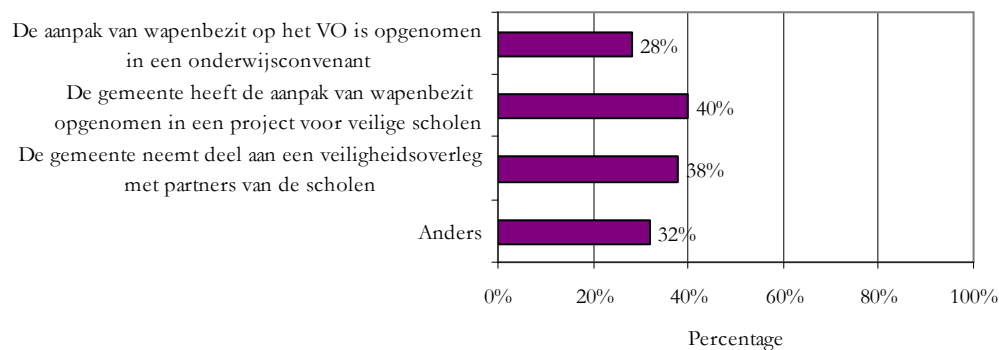
Maatregelen voor de aanpak van wapenbezit op het voortgezet onderwijs

Voor het VO, de gemeenten en de politie is achtereenvolgens in figuur 7, 8 en 9 te zien welke maatregelen ze getroffen hebben voor de aanpak van wapenbezit op het VO.

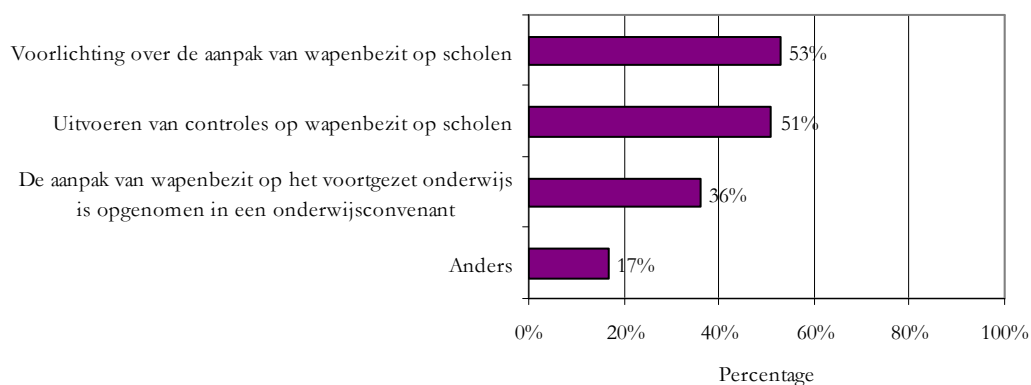
Figuur 7 Maatregelen getroffen door VO (N=431)

Figuur 8 Maatregelen getroffen door gemeenten (N=60)

Figuur 9 Maatregelen getroffen door politie (N=89)

Voor de VO-instellingen die maatregelen hebben getroffen, geldt dat veel van deze instellingen contacten hebben gelegd met de politie voor de aanpak van wapenbezit (83%) en dat bij veel van deze instellingen regels voor de aanpak van wapenbezit zijn opgenomen in het schoolreglement of leerlingenstatuut (77%). Van de responderende VO-instellingen heeft 63% een schoolveiligheidsplan. Absoluut gezien geven minder VO-instellingen bij de maatregelen aan dat er een veiligheidsplan is dan bij deze vraag in figuur 5.

Geen van de VO-instellingen heeft detectiepoortjes ter preventie van wapenbezit. Wel wordt bij de anders-categorie de maatregel kluisjescontrole vaak genoemd (40 keer). Deze antwoordcategorie kan in vervolgonderzoek worden meegenomen. In mindere mate wordt nog genoemd de maatregel beveiligingscamera's en preventief fouilleren.

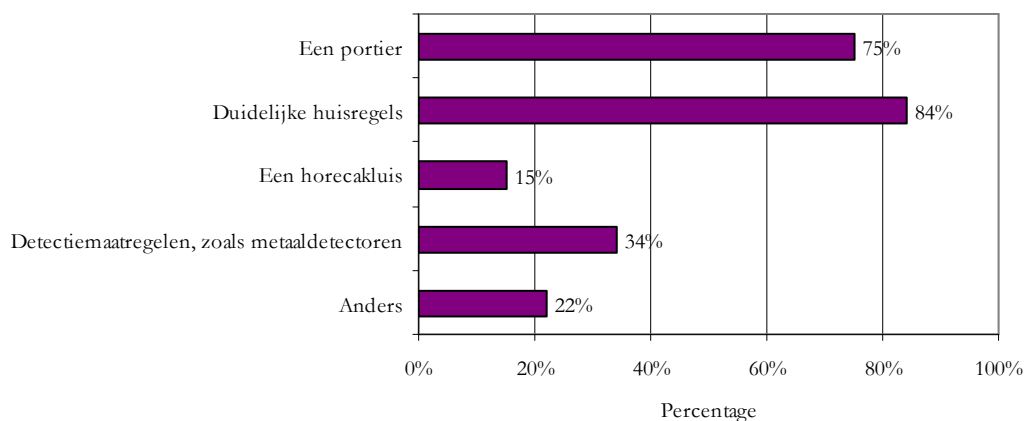
Voor 40% van de gemeenten die maatregelen voor de aanpak van wapenbezit hebben getroffen, geldt dat zij de aanpak hebben opgenomen in een project voor veilige scholen. Van deze gemeenten neemt 38% deel aan een veiligheidsoverleg met partners van scholen. Bij de anders-categorie worden met name maatregelen genoemd die zijn getroffen in de gemeenten (door bijvoorbeeld de politie), maar niet specifiek door de gemeenten, zoals het preventief fouilleren.

Bij de maatregelen voor de aanpak van wapenbezit die zijn getroffen door het VO, bleek al dat veel VO-instellingen contacten met de politie hebben gelegd. Door de respons van de politie wordt dit bevestigd. Van de districten die maatregelen hebben getroffen voor de aanpak van wapenbezit op het VO wordt in meer dan de helft van deze districten voorlichting over de aanpak van wapenbezit op scholen gegeven (53%) en worden controles uitgevoerd op wapenbezit (51%). De maatregelen die in de anders-categorie worden genoemd zijn allemaal verschillend, een voorbeeld hiervan is een amnestieregeling voor het inleveren van wapens.

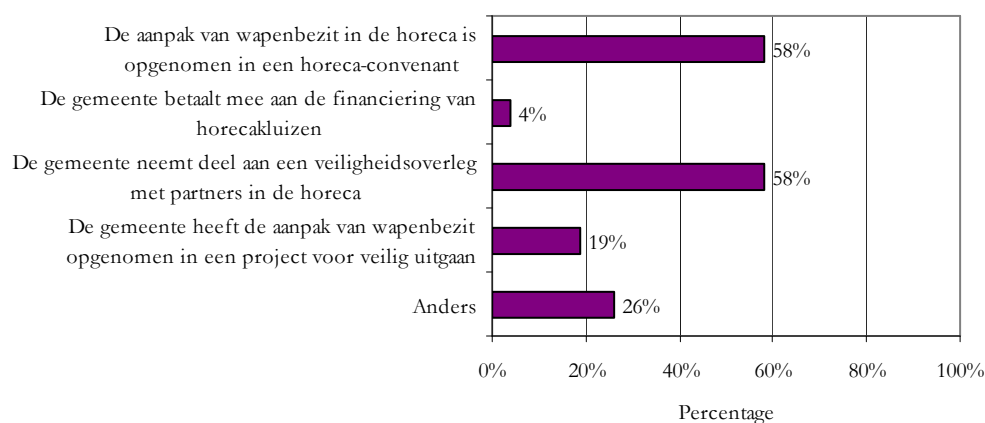
Maatregelen voor de aanpak van wapenbezit in de horeca

Voor de horeca, de gemeenten en de politie is achtereenvolgens in figuur 10, 11 en 12 te zien welke maatregelen ze getroffen hebben voor de aanpak van wapenbezit in de horeca.

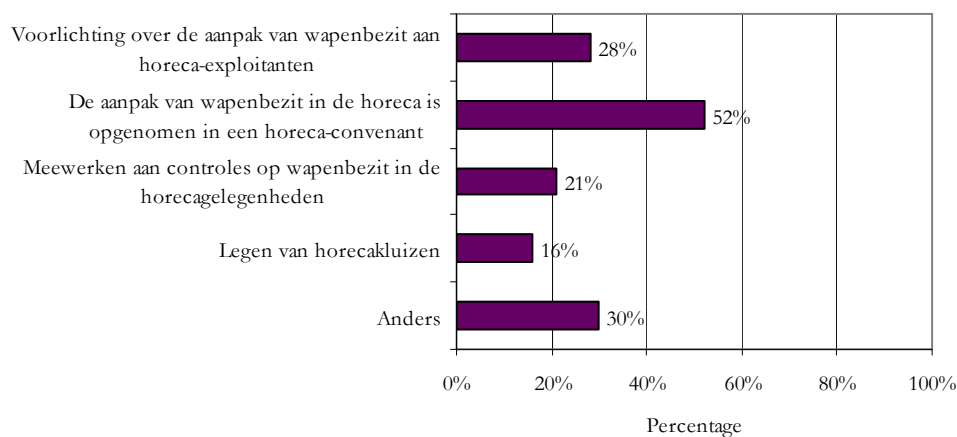
Figuur 10 Maatregelen getroffen door horeca (N=240)

Figuur 11 Maatregelen getroffen door gemeenten (N=84)

Figuur 12 Maatregelen getroffen door politie (N=81)

Een groot percentage van de horecagelegenheden die aangeven maatregelen voor de aanpak van wapenbezit te treffen, heeft een portier in dienst (75%) of heeft duidelijke huisregels ten aanzien van wapenbezit (84%). In tegenstelling tot het VO maken de horecagelegenheden wel gebruik van detectiemaatregelen om wapens te ontdekken (34%). Bij de anders-categorie worden de opsporingsmaatregelen preventief fouilleren en camera's veel genoemd, maar ook preventiemaatregelen als een zwarte lijst en een verplichte garderobe. Bij de horeca is niet nagevraagd of ze meedoen aan een horecaconvenant, maar dit wordt door de respondenten ook niet genoemd in de anders-categorie.

De meest genoemde maatregel voor de aanpak van wapenbezit door gemeenten is dat deze aanpak is opgenomen in een horecaconvenant én dat de gemeente deelneemt aan een veiligheidsoverleg met partners in de horeca (beide 58%). In de anders-categorie komen vooral antwoorden naar voren van maatregelen in de gemeenten die wel onder de in te vullen categorieën konden vallen.

In lijn met het percentage gemeenten (58%) dat aangeeft de aanpak van wapenbezit in de horeca te hebben opgenomen in een horecaconvenant, geeft 52% van de politierespondenten aan dat zij dit hebben gedaan. In de anders-categorie benoemen de respondenten met name de controles in de horeca uitgevoerd door de politie.

4.4 Wapencontroles

Op het VO en in de horeca is gevraagd of er in 2007 wapencontroles zijn geweest bij respectievelijk de leerlingen en de bezoekers. Ook is gevraagd óf bij deze controles óf bij toeval wapens zijn ontdekt. De resultaten staan in tabel 12.

Tabel 12 Wapencontroles op het VO en in de horeca en het ontdekken van wapens

	VO		Horeca	
	Nee	Ja	Nee	Ja
Wapencontroles?	74% (N=689)	26% (N=689)	80% (N=686)	20% (N=686)
Wapens ontdekt bij controles of toeval	88% (N=590)	12% (N=590)	93% (N=630)	7% (N=630)

Van de responderende VO-instellingen geeft 26% aan dat in 2007 wapencontroles hebben plaatsgevonden. Daarbij geldt dat er meer wapencontroles zijn geweest op het vmbo (28%) dan op de havo en het vwo/atheneum/gymnasium (23%). Het percentage VO-instellingen waar wapens werden ontdekt (12%), verschilde niet per onderwijstype.

Van de responderende horecagelegenheden geeft 20% aan dat in 2007 wapencontroles hebben plaatsgevonden. Daarbij geldt dat bij discotheken dit percentage veel hoger lag (69%). In de discotheken lag het percentage gelegenheden waarbij wapens werden

ontdekt (26%) ook veel hoger dan het gemiddelde voor alle typen horecagelegenheden (7%).

Hoewel in bovenstaande tabel is af te lezen dat 74 VO-instellingen (12% van 590) aangeven dat het afgelopen jaar wapens zijn ontdekt bij controles of toeval, zijn er meer instellingen die aantallen wapens rapporteren. Op de vraag: 'Hoeveel wapens zijn er ontdekt sinds januari 2007?' rapporteren 152 instellingen gezamenlijk 182 wapens.

Voor de horeca geldt ook dat er een discrepantie is tussen het aantal gelegenheden dat aangeeft in het afgelopen jaar wapens bij controles of bij toeval te hebben ontdekt (45) en het aantal gelegenheden dat de vraag: 'Hoeveel wapens zijn er ontdekt sinds januari 2007?' beantwoordt. Hier rapporteren 106 horecagelegenheden gezamenlijk 223 wapens.

Van de VO-instellingen en horecagelegenheden waar sinds januari 2007 wapens zijn ontdekt, is de verdeling over de soorten wapens te zien in tabel 13.

Tabel 13 Ontdekte wapens op het VO en in de horeca sinds januari 2007⁸

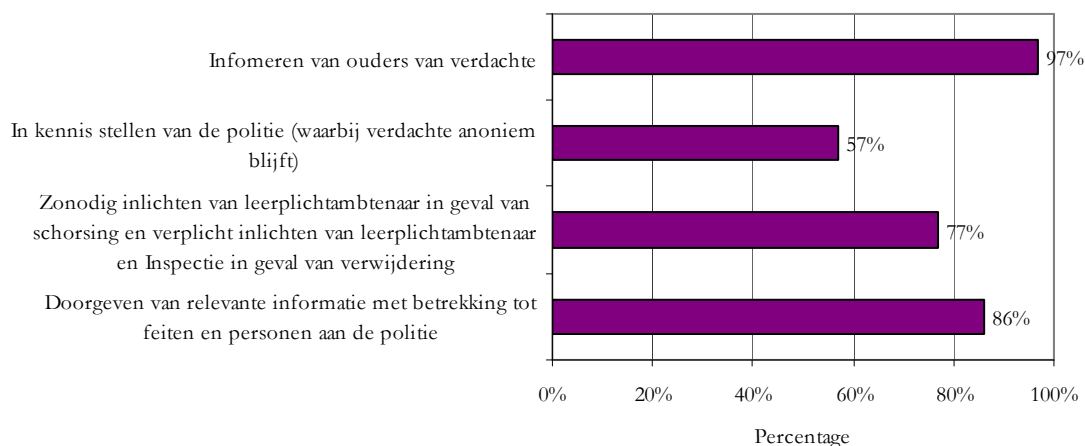
	VO (N=97)	Horeca (N=65)
Steekwapens (bijvoorbeeld stiletto's of vlindermessen)	69%	69%
Slag- of stootwapens (bijvoorbeeld werpsterren, boksbeugels of wapenstokken)	18%	17%
Vuurwapens	3%	8%
Imitatiewapens	14%	12%
Overige wapens (bijvoorbeeld pepperspray of traangasbusjes)	8%	48%
Overige voorwerpen die mogelijk als wapen gebruikt kunnen worden zoals scharen en passers	29%	

De ontdekte wapens betreffen op het VO in de meeste gevallen steekwapens (69%) en in de minste gevallen vuurwapens (3%). Voor de horeca geldt ook dat in de meeste gevallen steekwapens (69%) worden ontdekt en in de minste gevallen vuurwapens (8%). Voor de horeca is de categorie 'overige voorwerpen die mogelijk als wapen gebruikt kunnen worden' niet opgenomen. Dit verklaart misschien het hoge percentage overige wapens (48%). Lang niet alle VO-instellingen en horecagelegenheden die eerder rapporteerden dat er wapens zijn ontdekt sinds januari 2007 beantwoordden de vraag betreffende de aard van de wapens. Wellicht is niet altijd te achterhalen welke wapens er zijn ontdekt en/of wordt de wapensoort nergens geadministreerd.

Bij de VO-instellingen is gevraagd welke acties worden ondernomen wanneer er wapens worden aangetroffen bij een leerling (zie figuur 13).

⁸ Bij de horecagelegenheden is niet gevraagd naar overige voorwerpen die mogelijk als wapen gebruikt kunnen worden, omdat de aard van de voorwerpen de detectie heel moeilijk maakt.

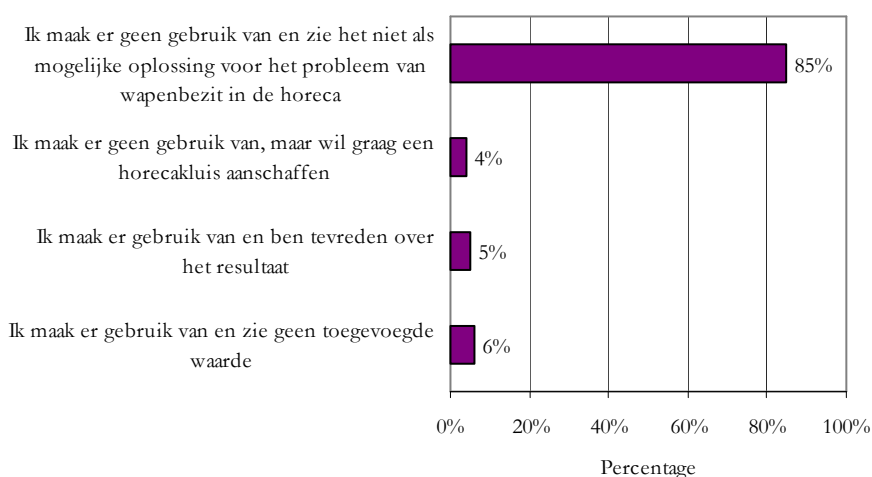
Figuur 13 Ondernomen acties door VO-instellingen bij aantreffen wapens (N=686)

Alle voorgestelde acties worden door ten minste de helft van de VO-instellingen uitgevoerd. Bijna alle (97%) VO-instellingen lichten de ouders in bij het aantreffen van wapens bij hun kinderen. Meer VO-instellingen geven de feiten en personen door aan de politie (86%) bij het ontdekken van wapenbezit dan dat zij dit geanonimiseerd doen (57%).

Al eerder is bij de maatregelen die kunnen worden getroffen door de horeca (zie figuur 10) gevraagd of horecagelegenheden gebruikmaken van een horecakluis. Dit is een hulpmiddel waarin aangetroffen wapens tijdelijk kunnen worden gedeponereerd totdat ze worden overgedragen aan de politie. Aan horeca-eigenaren/-managers en -beheerders is gevraagd hoe zij denken over de horecakluizen (figuur 14).

Figuur 14 Visie op horecakluizen (N=655)

Van de responderende horecagelegenheden heeft 11% een horecakluis. Daarvan is ongeveer de helft tevreden over het resultaat en ziet de andere helft geen toegevoegde waarde. Voor het overgrote deel dat nog geen gebruik maakt van een horecakluis geldt

dat veel horeca-exploitanten het niet als een mogelijke oplossing voor het probleem van wapenbezit in de horeca zien (85%).

4.5 Conclusie

Van de responderende VO-instellingen heeft 48% een veiligheidsplan en van de responderende horecagelegenheden 31%. Het meest voorkomende punt in deze veiligheidsplannen zijn (school/huis)regels ten aanzien van de aanpak van wapenbezit.

Voor gemeenten geldt dat de aanpak van wapenbezit op het VO en in de horeca in weinig gemeenten in het beleid is opgenomen en voor de politie geldt dat het niet vaak een prioriteit is.

De gemeenten hebben van de drie doelgroepen (VO, gemeenten en politie) de minste maatregelen getroffen ten aanzien van de aanpak van wapenbezit op het VO. Voor de gemeenten geldt dat meer dan de helft geen maatregelen heeft getroffen voor de aanpak van wapenbezit en dit ook niet van plan is (63%). Van de VO-instellingen heeft 67% maatregelen getroffen voor de aanpak van wapenbezit of is bezig met het opzetten van maatregelen. VO-instellingen hebben vaker maatregelen getroffen of zijn vaker bezig met de voorbereiding daarvan als zij in 2007 te maken hebben gehad met incidenten met wapenbezit.

De meest voorkomende maatregelen die door de respondenten uit het VO worden gerapporteerd, zijn contacten met de politie over de aanpak van wapenbezit (83%) en het opnemen van regels over wapenbezit in het schoolreglement of leerlingstatuut (77%).

Voor de aanpak van wapenbezit in de horeca geldt dat naast gemeenten ook de horecagelegenheden zelf weinig maatregelen hebben getroffen voor de aanpak van wapenbezit en dit ook niet van plan zijn. Van de horecagelegenheden die maatregelen hebben getroffen, heeft 84% huisregels en 75% een portier. Horeca-exploitanten hebben vaker maatregelen getroffen of zijn vaker bezig met de voorbereiding daarvan als zij in 2007 te maken hebben gehad met incidenten met wapenbezit.

De gemeenten die maatregelen hebben getroffen, geven aan dat meer dan de helft de aanpak van wapenbezit in de horeca in een horecaconvenant heeft opgenomen (58%) en deelneemt aan een veiligheidsoverleg met partners in de horeca (58%). Voor de politierespondenten die maatregelen hebben getroffen, is de meest genoemde maatregel het opnemen van de aanpak in een horeca-convenant (52%).

In ten minste een vijfde van de responderende VO-instellingen (26%) en horecagelegenheden (20%) hebben in 2007 wapencontroles plaatsgevonden. In 12% van de VO-instellingen werden wapens ontdekt en in 7% van de horecagelegenheden. De ontdekte wapens betroffen in 69% van de VO-instellingen en horecagelegenheden steekwapens.

Van de responderende horeca-exploitanten maakt 11% gebruik van een horecakluis. Voor de horeca-exploitanten die nog geen gebruik maken van een horecakluis, geldt dat het merendeel (85%) dit niet als een mogelijke oplossing voor het probleem van wapenbezit in de horeca ziet.

5 Samenwerking

Uitgangspunt van de checklists⁹ die door het ministerie van Justitie zijn uitgegeven, is dat voor de aanpak van wapenbezit samenwerking noodzakelijk is. In dit hoofdstuk zal worden besproken hoe het belang van samenwerking wordt ervaren, of en met wie er wordt samengewerkt én op welke terreinen er wordt samengewerkt.

5.1 Samenwerking

Als eerste is aan de directeuren/rectoren van de VO-instellingen en de eigenaars/beheerders/managers van horecagelegenheden gevraagd of zij samenwerking essentieel vinden in de aanpak van wapenbezit op hun school of in hun horecagelegenheid (tabel 14).

Tabel 14 Samenwerking met partners essentieel in de aanpak van wapenbezit

	VO-instellingen (N=680)	Horeca (N=679)
Nee	12%	50%
Ja	88%	50%

Voor 88% van de responderende VO-instellingen geldt dat zij vinden dat wapenbezit aangepakt dient te worden in samenwerking met andere partners. De respondenten in de horeca zijn erg verdeeld over het nut van samenwerken met partners in de aanpak van wapenbezit.

Gevraagd is ook of er wordt samengewerkt in de aanpak van wapenbezit op het VO en in de horeca (tabel 15).

Tabel 15 Percentage dat samenwerkt voor de aanpak van wapenbezit

	VO-instellingen (N=677)	Horeca (N=682)
Nee	31%	80%
Ja	69%	20%

Voor beide groepen geldt dat het percentage respondenten dat aangeeft dat samenwerking essentieel is, groter is dan het percentage dat daadwerkelijk samenwerkt. Van de responderende VO-instellingen werkt 69% samen voor de aanpak van wapenbezit, maar 88% vindt samenwerken essentieel voor de aanpak. Voor de horeca geldt dat 20% van de horecagelegenheden samenwerkt voor de aanpak van wapenbezit, maar dat 50% samenwerking essentieel vindt.

⁹ De 'checklist invoering controle op wapenbezit scholen' en de 'checklist invoering controle op wapenbezit horeca' (ministerie van Justitie, 2007).

Aan de VO-instellingen en horecagelegenheden die niet samenwerken, is tevens gevraagd of zij dat in de toekomst willen doen. De informatie is te vinden in tabel 16.

Tabel 16 Samenwerken met partners in de toekomst voor de aanpak van wapenbezit

	VO-instellingen (N=216)	Horeca (N=544)
Nee	24%	46%
Ja, maar nog niet nagedacht over de concrete invulling	66%	52%
Ja, ik ben bezig met de voorbereidingen	10%	2%

Onder de responderende VO-instellingen die nog niet samenwerken voor de aanpak van wapenbezit, bestaat veel animo om in de toekomst samen te werken (76%). Voor de responderende horecagelegenheden die nog niet samenwerken voor de aanpak van wapenbezit, geldt dat 54% dit in de toekomst wel wil doen. Het percentage VO-instellingen en horecagelegenheden dat al bezig is met voorbereidingen om in de toekomst samen te gaan werken voor de aanpak van wapenbezit, is in beide gevallen klein (respectievelijk 10% en 2%).

5.2 Samenwerkingpartners

Aan alle vier de doelgroepen is gevraagd met wie zij samenwerken voor de aanpak van wapenbezit en of zij tevreden zijn over de samenwerking. De resultaten zijn te vinden in de tabellen 17 tot en met 20.

Tabel 17 Samenwerkingspartners VO in de aanpak van wapenbezit op het VO

	Samenwerkingspartner		Tevreden over samenwerking	
	Nee	Ja	Nee	Ja
Andere scholen	28%	72%	1%	99%
De gemeente	22%	78%	8%	92%
De politie	2%	98%	2%	98%
Het Openbaar Ministerie	76%	24%	16%	84%
Bureau Halt	26%	74%	4%	96%
Particuliere beveiligingsbedrijven	83%	17%	27%	73%

De politie is voor het VO de meest genoemde samenwerkingspartner (98%). Het percentage VO-instellingen dat tevreden is over de samenwerking met de politie is hoog (98%). De minst genoemde samenwerkingspartners zijn het Openbaar Ministerie en particuliere beveiligingsbedrijven. Bij beide ligt het percentage VO-instellingen dat niet tevreden is over de samenwerking hoger dan bij de overige samenwerkingspartners (16% en 27%). Voor de doelgroepen van de vragenlijst (gemeenten en politie) geldt dat zij volgens de VO-instellingen veel samenwerken en naar tevredenheid.

Van de VO-instellingen geeft 13% aan dat zij samenwerken met andere dan hierboven genoemde partners voor de aanpak van wapenbezit, zoals Bureau Jeugdzorg, (school)maatschappelijk werk, ouders en de provincie.

Tabel 18 Samenwerkingspartners horeca in de aanpak van wapenbezit in de horeca

	Samenwerkingspartner		Tevreden over samenwerking	
	Nee	Ja	Nee	Ja
Andere horecagelegenheden	22%	78%	10%	90%
Koninklijke Horeca Nederland	38%	62%	15%	85%
De gemeente	22%	78%	22%	78%
De politie	11%	89%	8%	92%
Het Openbaar Ministerie	80%	20%	47%	53%

In de horeca is de politie ook de meest genoemde partner (89%) en een partner waar men tevreden over is (92%). De minst genoemde partner is het Openbaar Ministerie (80%), en men is daar tevens het minst tevreden over (47% niet tevreden).

Naast de samenwerking met bovengenoemde partners, geeft 22% aan nog samen te werken met andere partners voor de aanpak van wapenbezit. Particuliere beveiligingsbedrijven worden hier in het bijzonder genoemd.

Tabel 19 Samenwerkingspartners politie in de aanpak van wapenbezit op het VO en in de horeca

	Samenwerkingspartner		Tevreden over samenwerking	
	Nee	Ja	Nee	Ja
VO-instellingen	13%	87%	5%	95%
Horeca-exploitanten	15%	85%	14%	86%
De gemeente	16%	84%	12%	88%
Het Openbaar Ministerie	22%	78%	8%	92%
Particuliere beveiligingsbedrijven	39%	61%	23%	77%

Meer dan 80% van de respondenten van de politie geeft aan dat zij samenwerken met de VO-instellingen (87%), horeca-exploitanten (85%), en gemeenten (84%) in de aanpak van wapenbezit. Het overgrote deel is tevreden over de partners waarmee men samenwerkt.

Van de respondenten uit de politie geeft 12% aan voor de aanpak van wapenbezit samen te werken met andere dan bovengenoemde partners. De antwoorden op deze vraag zijn allemaal verschillend.

Op de vraag of de politie zichzelf als een essentiële partner ziet in de aanpak van wapenbezit op het VO, antwoordt 94% van de respondenten positief; 97% ziet zichzelf als essentiële partner in de aanpak van wapenbezit in de horeca.

Tabel 20 Samenwerkingspartners gemeenten in de aanpak van wapenbezit op het VO en in de horeca

	Samenwerkingspartner		Tevreden over samenwerking	
	Nee	Ja	Nee	Ja
VO-instellingen	52%	48%	11%	89%
Horeca-exploitanten	39%	61%	13%	87%
De politie	22%	78%	1%	99%
Het Openbaar Ministerie	51%	49%	16%	84%
Particuliere beveiligingsbedrijven	79%	21%	26%	74%

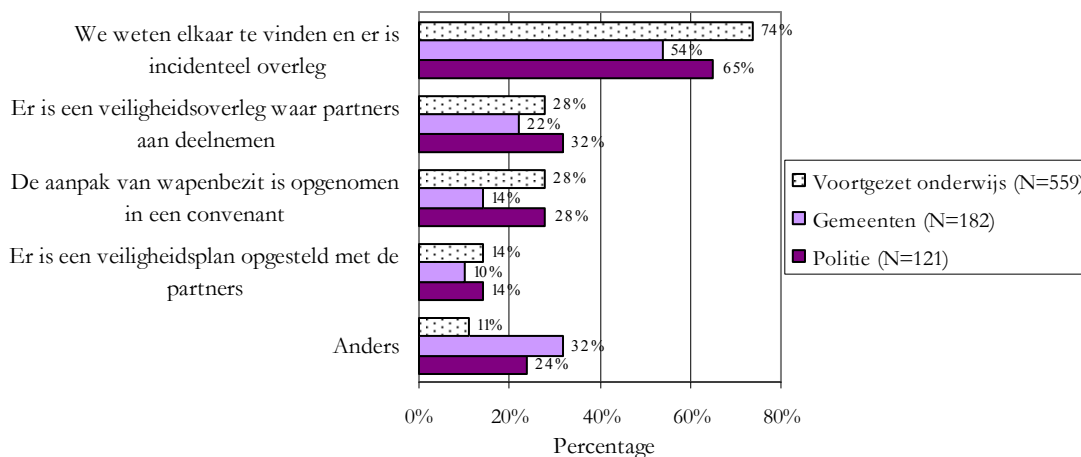
Hoewel de gemeenten door de VO-instellingen en de horeca-exploitanten vaak worden genoemd als samenwerkingspartner, geven de gemeenten in veel mindere mate aan dat zij samenwerken met beide groepen. Met particuliere beveiligingsbedrijven wordt het minst samengewerkt. Op de vraag of de gemeenten zichzelf als een essentiële partner zien in de aanpak van wapenbezit op het VO antwoordt 92% van de respondenten positief; 67% ziet zichzelf als essentiële partner in de aanpak van wapenbezit in de horeca. In de praktijk wordt echter minder samengewerkt. Dit geldt vooral voor het VO (48%). Over alle samenwerkingspartners zijn de gemeenten overwegend tevreden. Dit geldt vooral voor de politie (99%).

Van de responderende gemeenten werkt 9% voor de aanpak van wapenbezit samen met andere partners dan hierboven genoemd. Jongeren-/welzijnswerk en Bureau Halt worden hier het meest genoemd als samenwerkingspartner.

5.3 Wijze van samenwerken

Aan de respondenten uit het VO en uit de horeca is gevraagd op welke wijze zij samenwerken in de aanpak van wapenbezit. De gegevens zijn per werkgebied en de bijbehorende partners weergegeven in figuur 15 en 16.

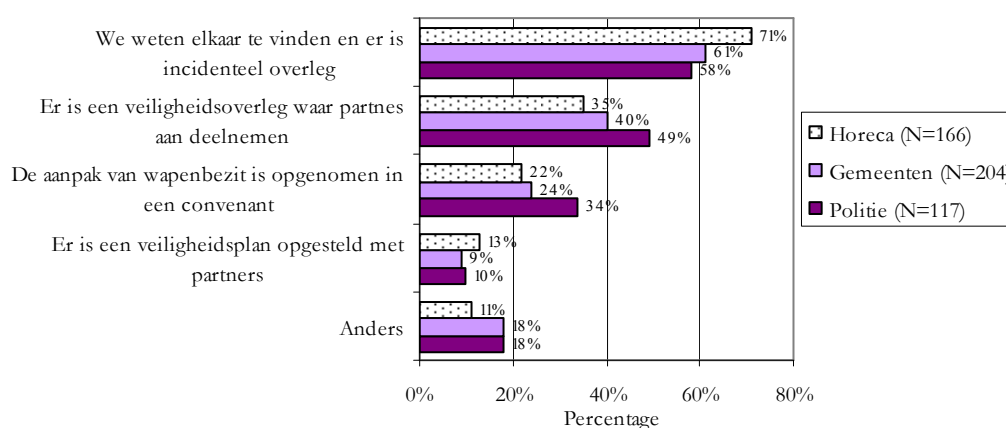
Figuur 15 Vormen van samenwerking voor de aanpak van wapenbezit op het VO

Wat betreft de samenwerking voor de aanpak van wapenbezit op het VO weet meer dan de helft van de respondenten elkaar te vinden en is er incidenteel overleg. Nog geen 15% van de respondenten geeft aan dat er een veiligheidsplan met partners is opgesteld. De mate waarin de verschillende doelgroepen aangeven dat er wordt samengewerkt per samenwerkingsvorm verschilt wel, maar de verschillen zijn niet groot.

Bij de anders-categorie wordt door het VO vooral aangegeven dat er een veiligheidsconvenant is, terwijl dat een van de antwoordmogelijkheden is. 25 gemeenten geven bij de anders-categorie aan dat er geen VO in de gemeente aanwezig is.

Figuur 16 Vormen van samenwerking voor de aanpak van wapenbezit in de horeca

In de horeca is de meest voorkomende samenwerkingsvorm dat men elkaar weet te vinden en er incidenteel overleg is en de minst voorkomende samenwerkingsvorm is dat er een veiligheidsplan is opgesteld. Binnen de samenwerkingsvormen zijn er geen heel grote verschillen tussen de groepen respondenten.

Bij de anders-categorie geven de respondenten uit de horeca een paar keer expliciet aan dat ze alleen met de politie samenwerken. De gemeenten geven een aantal keer in de anders-categorie aan dat er geen samenwerking is.

5.4 Tevredenheid over de samenwerking

Aan de gemeenten en de politie is gevraagd of men tevreden is over de samenwerking voor de aanpak van wapenbezit op het VO (zie tabel 21).

Tabel 21 Tevredenheid over samenwerking aanpak wapenbezit op het VO

	Gemeenten (N=143)	Politie (N=117)
We l tevreden	84%	73%
Niet tevreden	16%	27%

De meerderheid van de respondenten uit gemeenten en politie is tevreden over de samenwerking voor de aanpak van wapenbezit op het VO (respectievelijk 84% en 73%).

Aan de VO-instellingen is gevraagd of door de gemeenten gestuurd wordt op de aanpak van wapenbezit op scholen. Op deze vraag geeft 29% van de responderende VO-instellingen een positief antwoord. Dezelfde vraag is gesteld aan de politie; dat levert een percentage van 34% op dat aangeeft dat vanuit de gemeente(n) in het district gestuurd wordt op de aanpak van wapenbezit op het VO¹⁰. Kortom, in een minderheid van de gemeenten wordt volgens de respondenten uit de VO-instellingen en van de politie gestuurd op de aanpak van wapenbezit op het VO.

Van de responderende gemeenten geeft 31% aan dat er door de lokale politie ingezet wordt op de aanpak van wapenbezit op het VO.

De VO-instellingen is ten slotte gevraagd hoe tevreden men is over de hulp van de politie bij incidenten met wapens of bij het aantreffen van wapens op de school. Hier geeft 36% van de responderende VO-instellingen aan dat de vraag niet van toepassing is. Van de VO-instellingen die hier wel mee te maken hebben gehad, is 97% tevreden over het optreden van de politie.

Aan de gemeenten en de politie is gevraagd of men tevreden is over de samenwerking voor de aanpak van wapenbezit in de horeca (zie tabel 22).

Tabel 22 Tevredenheid over samenwerking aanpak wapenbezit in de horeca

	Gemeenten (N=179)	Politie (N=117)
We l tevreden	92%	82%
Niet tevreden	8%	18%

De meerderheid van de respondenten uit gemeenten en politie is tevreden over de samenwerking voor de aanpak van wapenbezit in de horeca (respectievelijk 92% en 82%). Wanneer deze tabel wordt vergeleken met tabel 21 blijkt dat gemeenten en politie meer tevreden zijn over de samenwerking voor de horeca dan over die voor het VO.

Aan de horeca-exploitanten is gevraagd of door de gemeenten gestuurd wordt op de aanpak van wapenbezit in de horeca. Op deze vraag geeft 24% van de responderende horeca-exploitanten een positief antwoord. Dezelfde vraag is gesteld aan de politie; dat levert een percentage van 33% op dat aangeeft dat vanuit de gemeente(n) in het district gestuurd wordt op de aanpak van wapenbezit in de horeca¹¹. Kortom: in een minderheid van de gemeenten wordt volgens de respondenten uit de horeca en van de politie gestuurd op de aanpak van wapenbezit in de horeca.

¹⁰ Dit percentage ligt hoger, maar dat kan te maken hebben met het feit dat er binnen een district meer gemeenten kunnen liggen.

¹¹ Zie 10.

Van de responderende gemeenten geeft 28% aan dat de lokale politie inzet op de aanpak van wapenbezit in de horeca.

De horeca-exploitanten is ten slotte gevraagd hoe tevreden men is over de hulp van de politie bij incidenten met wapens of bij het aantreffen van wapens in de horecagelegenheid. Hier geeft 71% van de responderende horeca-exploitanten aan dat de vraag niet van toepassing. Van de horeca-exploitanten die hier wel mee te maken hebben gehad is 82% tevreden over het optreden van de politie.

5.5 Conclusie

Samenwerken met partners is voor 82% van de responderende VO-instellingen essentieel in de aanpak van wapenbezit. In de horeca geldt dit voor 50% van de responderende horecagelegenheden. Het percentage VO-instellingen en horecagelegenheden dat aangeeft dat samenwerking essentieel is in de aanpak van wapenbezit is groter dan het percentage dat daadwerkelijk samenwerkt (respectievelijk 69% en 20%).

Onder de responderende VO-instellingen die nog niet samenwerken voor de aanpak van wapenbezit, bestaat veel animo om in de toekomst samen te werken (76%). Voor de responderende horecagelegenheden die nog niet samenwerken voor de aanpak van wapenbezit, geldt dat 54% dit in de toekomst wel wil doen.

De politie is voor het VO, de horeca en de gemeenten de meest genoemde samenwerkingspartner en men is ook heel tevreden over de samenwerking met de politie. De minst genoemde samenwerkingspartner is het Openbaar Ministerie. Door het VO en de gemeenten wordt er weinig samengewerkt met particuliere beveiligingsbedrijven. De politie zelf beaamt dat zij een essentiële partner is in de aanpak van wapenbezit op het VO (94%) en in de horeca (97%).

Zowel voor de aanpak van wapenbezit op het VO als in de horeca geldt dat de meest voorkomende samenwerkingsvorm is 'dat men elkaar weet te vinden en er incidenteel overleg is'. De minst voorkomende samenwerkingsvorm is een met elkaar opgesteld veiligheidsplan.

De VO-instellingen en horeca-exploitanten geven aan dat er weinig wordt gestuurd vanuit gemeenten en vanuit de politie op de aanpak van wapenbezit.

Van de VO-instellingen en horeca-exploitanten die ooit te maken hebben gehad met de politie doordat zich incidenten met wapenbezit hebben voorgedaan of doordat er wapens zijn aangetroffen, geeft meer dan 80% aan tevreden te zijn over het optreden van de politie.

6 Samenvattende conclusie

Voor we een samenvattende conclusie trekken, willen we nogmaals benadrukken dat het niet de bedoeling van dit onderzoek is om een vergelijking te maken tussen de aanpak van wapenbezit op het VO en die in de horeca. De keuze voor beide branches is gemaakt door het ministerie van Justitie op basis van onderzoek naar bewezen effectieve maatregelen in de praktijk. In deze samenvattende conclusie splitsen we de aanpak van wapenbezit uit naar branche.

Aanpak wapenbezit op het voortgezet onderwijs

Probleem

Wapenbezit op het VO wordt door de politie meer als een aandachtspunt ervaren dan door de gemeenten en het VO zelf. Voor een heel klein percentage van de drie groepen respondenten geldt dat wapenbezit op het VO naast een aandachtspunt ook een probleem is. Van de responderende VO-instellingen rapporteert 24% dat er in 2007 tenminste één incident met wapenbezit heeft plaatsgevonden. Geconcludeerd kan worden dat hoewel een heel klein percentage van de VO-instellingen aangeeft dat wapenbezit op het VO een probleem is een veel groter percentage incidenten meldt. Rondom de school rapporteert 18% van de responderende VO-instellingen problemen met wapenbezit, waarvan het overgrote deel incidentele problemen betreft. De respondenten uit de groep VO-instellingen en politie rapporteren dat de meest ingezette wapens op het VO steekwapens betreffen.

Aanpak

Van de responderende VO-instellingen heeft 48% een veiligheidsplan, waarin schoolregels ten aanzien van de aanpak van wapenbezit het meest zijn opgenomen. Wapenbezit op het VO is door 6% van de responderende gemeenten en politiebureaus opgenomen in het beleid. Van de VO-instellingen heeft 67% maatregelen getroffen voor de aanpak van wapenbezit of is bezig met het opzetten van maatregelen. Voor de VO-instellingen geldt dat zij vaker maatregelen hebben getroffen of bezig zijn met de voorbereiding als zij in 2007 te maken hebben gehad met incidenten met wapenbezit. 63% van de gemeenten heeft geen maatregelen getroffen en is dit ook niet van plan; bij de politie geldt dit voor 31% van de respondenten.

Als we kijken naar de VO-instellingen die maatregelen hebben getroffen, zijn de meest voorkomende maatregelen contacten met de politie over de aanpak van wapenbezit (83%) en het opnemen van regels over wapenbezit in het schoolreglement of leerlingenstatuut (77%).

In 26% van de responderende VO-instellingen hebben in 2007 wapencontroles plaatsgevonden, waarbij in 12% van de VO-instellingen wapens werden ontdekt. Deze wapens betroffen vooral steekwapens. De responderende VO-instellingen informeren bijna altijd (97%) de ouders van verdachten bij het aantreffen van wapens.

Samenwerking

Van de responderende VO-instellingen vindt 82% samenwerken met partners essentieel voor de aanpak van wapenbezit. Niet alle VO-instellingen die samenwerken essentieel vinden, werken ook samen. 69% van de responderende VO-instellingen geeft aan samen te werken voor de aanpak van wapenbezit. Van de responderende VO-instellingen die nog niet samenwerken, wil 76% dit in de toekomst wel gaan doen. Voor de responderende VO-instellingen is de politie de meest genoemde samenwerkingspartner waar men ook tevreden over is. Met particuliere beveiligingsbedrijven (17%) en het Openbaar Ministerie (24%) wordt het minst samengewerkt. Van de respondenten uit de politie geeft 94% aan zichzelf als een essentiële partner te zien voor de aanpak van wapenbezit op het VO. De meest voorkomende samenwerkingsvorm voor de aanpak van wapenbezit op het VO is 'dat men elkaar weet te vinden en er incidenteel overleg is'. De minst voorkomende samenwerkingsvorm is een met elkaar opgesteld veiligheidsplan.

Door de responderende VO-instellingen wordt aangegeven dat er weinig wordt gestuurd vanuit gemeenten en vanuit de politie op de aanpak van wapenbezit. Van de VO-instellingen die ooit te maken hebben gehad met de politie, doordat zich incidenten met wapenbezit hebben voorgedaan of doordat er wapens zijn aangetroffen, geeft 97% aan tevreden te zijn over het optreden van de politie.

Aanpak wapenbezit in de horeca

Probleem

Voor wapenbezit in de horeca geldt dat de respondenten van de politie (76%) en van de gemeenten (54%) dit meer als een aandachtspunt zien dan de responderende horeca-exploitanten (57%). Voor een heel klein percentage van de drie groepen respondenten geldt dat wapenbezit in de horeca naast een aandachtspunt ook een probleem is. Van de responderende horeca-exploitanten rapporteert 7% dat er in 2007 tenminste één incident met wapenbezit heeft plaatsgevonden. Rondom de horecagelegenheid rapporteert 23% van de responderende horeca-exploitanten problemen met wapenbezit, waarvan het overgrote deel incidentele problemen betreft. De respondenten uit de groep horeca-exploitanten en politie rapporteren dat het in de meeste gevallen waarin wapens in de horeca worden ingezet gaat om 'overige voorwerpen die mogelijk als wapen gebruikt kunnen worden'; daarnaast worden ook veel steekwapens gebruikt.

Aanpak

Van de responderende horeca-exploitanten heeft 31% een veiligheidsplan, waarin huisregels ten aanzien van de aanpak van wapenbezit het meest zijn opgenomen. Wapenbezit in de horeca is door 13% van de responderende gemeenten en 11% van de responderende politiebureaus opgenomen in het beleid. Van de horeca-exploitanten heeft 38% maatregelen getroffen voor de aanpak van wapenbezit of is bezig met het opzetten van maatregelen. Voor de horeca-exploitanten geldt dat zij vaker maatregelen hebben getroffen of bezig zijn met de voorbereiding als zij in 2007 te maken hebben gehad met incidenten met wapenbezit. 61% van de gemeenten heeft geen maatregelen getroffen en

is dit ook niet van plan; bij de politie geldt dit voor 32%. Als we kijken naar de horeca-exploitanten die maatregelen hebben getroffen, zijn de meest voorkomende maatregelen duidelijke huisregels (84%) en een portier (75%).

In 20% van de responderende horecagelegenheden hebben in 2007 wapencontroles plaatsgevonden, waarbij in 7% van de horecagelegenheden wapens werden ontdekt. Deze wapens betroffen vooral steekwapens en overige wapens als pepperspray en traangasbusjes. Van de responderende horeca-exploitanten maakt 11% gebruik van een horecakluis. Van de responderende horeca-exploitanten die nog geen gebruikmaken van een horecakluis geldt voor 85% dat zij dit niet als mogelijke oplossing voor het probleem van wapenbezit in de horeca zien.

Samenwerking

Van de responderende horeca-exploitanten vindt 50% samenwerken met partners essentieel voor de aanpak van wapenbezit. Niet alle horeca-exploitanten die samenwerken essentieel vinden, doen dat ook. 20% van de responderende horeca-exploitanten geeft aan samen te werken voor de aanpak van wapenbezit. Van de responderende horeca-exploitanten die nog niet samenwerken, wil 54% dit in de toekomst gaan doen. Voor de responderende horeca-exploitanten is de politie de meest genoemde samenwerkingspartner waar men ook tevreden over is. Met het Openbaar Ministerie (20%) wordt het minst samengewerkt. Van de respondenten uit de politie geeft 97% aan zichzelf als een essentiële partner te zien voor de aanpak van wapenbezit in de horeca. De meest voorkomende samenwerkingsvorm voor de aanpak van wapenbezit in de horeca is 'dat men elkaar weet te vinden en er incidenteel overleg is'. De minst voorkomende samenwerkingsvorm is een met elkaar opgesteld veiligheidsplan.

De responderende horeca-exploitanten geven aan dat er weinig wordt gestuurd vanuit gemeenten en vanuit de politie op de aanpak van wapenbezit. Van de horeca-exploitanten die ooit te maken hebben gehad met de politie doordat zich incidenten met wapenbezit hebben voorgedaan of doordat er wapens zijn aangetroffen, geeft 82% aan tevreden te zijn over het optreden van de politie.

7 Aanbevelingen

7.1 Aanbevelingen volgend uit de vragenlijsten

Voor gemeenten en politie blijkt het vaak moeilijk te achterhalen of en hoeveel incidenten met wapenbezit zich hebben voorgedaan op het VO of in de horeca. Voor de gemeenten heeft dit vermoedelijk te maken met de indirecte betrokkenheid. Wanneer gemeenten hier geen zicht op hebben, kan ook heel moeilijk bepaald worden of hier gemeentebestuur voor geschreven moet worden. Het verdient aanbeveling om als gemeente actiever contact met beide branches te zoeken en afspraken te maken dat de gemeente wordt ingelicht bij incidenten. Voor de politie geldt dat zij moeilijk aan cijfers over het voorkomen van incidenten en ingezette wapens kan komen, omdat de manier van registreren hier niet op ingesteld is. De registratie dient zodanig aangepast te worden dat de plaats van het wapenincident en de ingezette wapens achterhaald kunnen worden.

Van de VO-instellingen heeft 20% geen veiligheidsplan en van de horecagelegenheden 62%. Het is aan te bevelen ernaar te streven dat alle VO-instellingen en alle discotheken en bars/cafés een veiligheidsplan hebben en in deze veiligheidsplannen de aanpak van wapenbezit op te nemen. In het kader van de AVO 1¹² is een plan van aanpak gemaakt waarin staat aangegeven dat 75% van de horecabedrijven via een online module een veiligheidsplan moet hebben ingevuld.

Wanneer VO-instellingen en horecagelegenheden veiligheidsplannen hebben, komen nog te weinig de sancties bij de detectie van wapens en de training van medewerkers om wapenbezit tegen te gaan aan bod. Het zou goed zijn deze twee onderwerpen altijd in een veiligheidsplan op te nemen, zodat duidelijk is voor leerlingen en klanten wat de consequenties van wapenbezit zijn en zodat medewerkers bedacht zijn op wapenbezit.

Uit het onderzoek komt naar voren dat zowel VO-instellingen als horeca-exploitanten meer geneigd zijn om maatregelen te treffen voor de aanpak van wapenbezit als ze met een incident met wapenbezit te maken hebben gehad. We raden aan vooral over de preventieve maatregelen na te denken voordat wapenincidenten zich voordoen. Kluisjescontroles zijn niet voor alle VO-instellingen noodzakelijk, maar zorg er als VO-instelling voor dat er contacten zijn met de politie en dat wapenbezit wordt opgenomen in een veiligheidsconvenant dat met de noodzakelijke partners wordt getekend. Afspraken met politie over het geven van voorlichting over wapenbezit strekt zeker tot aanbeveling. Ook preventieve maatregelen door horeca-exploitanten kunnen ertoe leiden dat medewerkers hier meer attent op zijn en dat men niet voor verassingen komt te staan bij een incident.

Van de horecagelegenheden die maatregelen hebben getroffen voor de aanpak van wapenbezit, hebben er veel een portier en duidelijke huisregels. Portiers zijn zeker niet

¹² Actieplan Veilig Ondernemen

noodzakelijk, maar duidelijke huisregels zijn wel een aanbeveling voor alle uitgaansgelegenheden. Zeker wanneer wapencontroles worden gehouden of wanneer er portiers in een uitgaansgelegenheid aanwezig zijn, is het van belang om duidelijke huisregels te hanteren en naar klanten te communiceren welke sancties er staan op wapenbezit. Bovendien kunnen duidelijke huisregels een preventief effect hebben.

Uit het onderzoek blijkt dat de meeste respondenten horecakuizen niet zien als mogelijk oplossing van het probleem van wapenbezit. Aanbevolen wordt om de horeca-exploitanten beter te informeren over het gebruik en de voordelen van horecakuizen.

Er wordt nog te weinig samengewerkt voor de aanpak van wapenbezit. Het is aan te bevelen voor zowel VO-instellingen als horeca-exploitanten nog meer op zoek te gaan naar samenwerkingspartners en creatief te zijn in het zoeken van partners. Het zou goed zijn de aanpak van wapenbezit terug te laten komen in bestaande samenwerkingsverbanden op andere terreinen, zoals een horecaoverleg. Het Openbaar Ministerie is bijvoorbeeld een samenwerkingspartner waar nog niet veel mee wordt samengewerkt en waar men niet heel tevreden over is. Voor het Openbaar Ministerie lijken er nog veel kansen te liggen in de bekendmaking naar het VO en de horeca om te laten zien wat zij kunnen betekenen als samenwerkingspartner.

7.2 Aanbevelingen volgend uit de verdiepende interviews

Naar aanleiding van de verdiepende interviews die zijn afgenomen, willen we allereerst zeggen dat we deze kwalitatieve verdieping sterk aanbevelen voor vervolgonderzoek. De informatie die deze interviews opleveren, geven een extra kleur aan de cijfers.

Voor horecagelegenheden geldt dat je de aanpak van wapenbezit moet laten aansluiten bij de totale bedrijfsvoering en dan vooral het veiligheidsbeleid. Het gaat immers ook en misschien wel in het bijzonder om mensen die problemen veroorzaken door wapens bij zich te hebben. Deze mensen verdienen sowieso speciale aandacht. Die aandacht komt nog beter tot zijn recht door in de reguliere lokale veiligheidsoverleggen waar de horeca bij betrokken is, zoals de Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan, convenanten veilig uitgaan of horecaoverleggen, het onderwerp van wapens en mensen die wapens meenemen in het uitgaansgebied met enige regelmaat aan de orde te stellen. Dit kan leiden tot maatregelen die gericht zijn op wapens, maar ook tot het weren van wapenbezitters, bijvoorbeeld in de vorm van een collectieve ontzegging of gebiedsverbod.

Over wat het begrip ‘incident met wapenbezit’ betekent, bestaat geen eenduidigheid. In het onderwijs is men bezig met een verplichte registratie voor incidenten. Hiervoor wordt gewerkt aan een eenduidige begripsomschrijving voor het begrip incident. Onze aanbeveling is om deze begripsomschrijving in de toekomst te hanteren als landelijke norm.

Justitie zou hiervoor een eenduidige begripsomschrijving kunnen hanteren die naar buiten toe gecommuniceerd moet worden, zodat de registratie van incidenten met wapenbezit in alle organisaties gelijk is.

8 Bijlage: Samenvatting verdiepende interviews

Naar aanleiding van de resultaten van de nulmeting en door middel van aanvullende vragen van de begeleidingscommissie¹³ is een aantal vragen opgesteld, dat nog wat uitleg behoeft. Deze vragen zijn telefonisch voorgelegd aan vertegenwoordigers¹⁴ uit de vier doelgroepen. Bij de volgende functies zijn telefonische interviews afgenomen van maximaal een half uur:

- een politieagent;
- een horeca-eigenaar van een discotheek op een van de waddeneilanden;
- een coördinator openbare orde en veiligheid van een Nederlandse gemeente;
- een horeca-eigenaar van een feestzaal/café;
- een rector van een college;
- een directeur van een vmbo-school;
- een vertegenwoordiger van Koninklijk Horeca Nederland.

Nadrukkelijk dient te worden vermeld dat de antwoorden op onderstaande vragen niet als representatief voor Nederland dienen te worden beschouwd, maar een verkenning zijn van een aantal visies op de aanpak van wapenbezit.

1. *Vindt men het zinvol dat er onderzoek is gedaan naar de samenwerking voor de aanpak van wapenbezit (op het VO en in de horeca)?*

Men vindt het over het algemeen zinvol dat dit onderzoek wordt uitgevoerd. Als redenen hiervoor haalt men aan het toenemende geweld in de samenleving en de kansen die er liggen om nog meer samen te werken. Ook de interesse van Justitie in de praktijk wordt op prijs gesteld.

2. *Wat is de definitie van een wapenincident?*

Er zijn verschillende definities voor wapenincident. Het dragen van wapens op school of in een horecagelegenheid wordt door de politieagent, de directeur en de rector al gezien als een wapenincident. Voor de horeca geldt dat bij een wapenincident sprake moet zijn van het dreigen met een wapen of het gebruik van een wapen.

3. *Welke afwegingen liggen ten grondslag aan het doen van aangifte van een wapenincident bij de politie?*

De politieagent denkt dat er meer wapenincidenten op scholen en in de horeca plaatsvinden dan dat er bij de politie gemeld worden. Vermoedelijk speelt de reputatie hierin mee. De discotheekeigenaar zegt alles te melden aan de politie, omdat er nauwe contacten zijn met de politie. De rector geeft aan nooit met incidenten op zijn school te maken te hebben gehad, maar wel duidelijke afspraken met de politie gemaakt te hebben

¹³ Bij het schrijven van deze rapportage is gebruikgemaakt van de aanvullende kennis van een begeleidingscommissie. In deze commissie zaten een vertegenwoordiger van het ministerie van Justitie, de VO-raad, Koninklijk Horeca Nederland en een ambtenaar openbare orde en veiligheid van een Nederlandse gemeente.

¹⁴ Voor de eerste vijf geïnterviewden geldt dat ze afkomstig zijn uit het bestand van respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld.

dat alle incidenten worden gemeld en dat de politie zorgt voor de afhandeling. De directeur van de school geeft aan dat bij het eventueel aangifte doen van een wapenincident het gedrag van de leerling die een wapen draagt en zijn/haar profiel, meespelen.

4. *Wat motiveert horeca-exploitanten en directeuren/rectoren om wel of niet maatregelen te treffen voor de aanpak van wapenbezit?*

Kenmerkend is wel dat het al dan niet te maken hebben gehad met incidenten vaak leidend is voor het treffen van maatregelen. Wanneer er geen incidenten hebben plaatsgevonden, geeft men aan pas maatregelen te treffen wanneer zich incidenten zullen voordoen. Een horeca-eigenaar geeft aan dat hij ervan uitgaat dat een dwarsdoorsnede van de Nederlandse samenleving zijn gelegenheid bezoekt. Onder deze mensen zitten dus ook mensen die een wapen bij zich dragen tijdens het uitgaan. Dat is voldoende reden om maatregelen te treffen. De schooldirecteur geeft aan dat 100% veiligheid nastreven leidend is voor het treffen van maatregelen.

5. *Uit het onderzoek blijkt dat er onder de horeca-exploitanten die nog geen horecakluis hebben er weinig animo bestaat voor het gebruik van een horecakluis. Welke afwegingen liggen hieraan ten grondslag?*

De ondervraagde horeca-exploitanten zien voor de eigen horecaonderneming geen toevoegde waarde voor een horecakluis. Beiden maken geen gebruik van preventief fouilleren of detectiepoortjes, waardoor wapens ook niet preventief ontdekt kunnen worden. Horecakluizen zien zij wel als oplossing voor gebieden waar de politie niet snel ter plaatse kan komen en er geregeld voorvallen met wapenbezit voorkomen. Algemeen geldt wel dat je het toch moet melden aan de politie als je wapens ontdekt en dat de politie ervoor moet zorgen dat zij snel aanwezig is, zodat ze een verdachte kan aanhouden. Koninklijk Horeca Nederland ziet de horecakluizen ook als oplossing voor een bepaalde selectie horecagelegenheden, bij grote steden in grote uitgaansgebieden en bij grote op zichzelf staande discotheken waar op een avond heel veel klanten komen en waarbij de betreffende politie in een groot gebied opereert.

6. *In het onderzoek is het OM naast een van de minst genoemde samenwerkingspartners ook een waar men het minst tevreden over is. Waar kan dit aan liggen en welke verwachtingen heeft men van het OM?*

De ontevredenheid over het OM kent volgens de ondervraagden een aantal oorzaken: de teleurstelling over de hoogte van de straffen die worden opgelegd of juist niet worden opgelegd (hier gaat het OM echter niet over) en de onbekendheid met het OM. De politie geeft aan hard haar best te doen voor waarheidsbevinding waar de bewijslast zwak is. Soms wordt de zaak dan te licht bevonden en wordt van vervolging afgezien. De onbekendheid met het OM hangt samen met de afstand tot het OM. Het OM komt pas laat in het traject aan bod, waardoor men vaak ook weinig ervaring heeft met het OM. Onbekend maakt in dit geval onbemind.

7. *Knelpunten ten aanzien van samenwerking?*

Veel knelpunten ten aanzien van de samenwerking onderling worden er niet genoemd. De gemeenteambtenaar geeft aan dat het samenwerken met het VO gemakkelijker verloopt dan met de horeca. Er is in de gemeente een horecaoverleg geweest waar wapenbezit aan bod kwam, maar omdat er weinig viel te bespreken, is het horecaoverleg doodgebloed. De rector geeft echter aan dat er nauw wordt samengewerkt met de politie in de aanpak van wapenbezit, maar niet met de gemeente, omdat hij niet ziet wat gemeenten op dit terrein kunnen betekenen. Verder worden door de geïnterviewden geen knelpunten in de samenwerking genoemd.

8. *Zijn VO-instellingen open in het beleid dat zij ten aanzien van wapenbezit voeren?*

De rector en de directeur geven aan open te zijn in hun beleid ten aanzien van wapenbezit. Zij zien geen nadelen in deze openheid. De rector geeft aan het beleid duidelijk te hebben vermeld in de schoolgids. Hij denkt dat het de ouders niet afschrikt, maar dat zij dit juist op prijs stellen. De rector staat ook open voor een verplichting tot registratie, maar kan zich goed voorstellen dat de meerderheid van de scholen daar niet op zit te wachten.

9. *Welke methoden worden gebruikt om klanten te weren die wapens bij zich zouden kunnen dragen?*

De horeca-exploitanten geven aan dat zij geen deurbeleid hanteren waarbij bepaalde gasten geweerd worden.

10. *Hoe past de aanpak van wapenbezit in de totale bedrijfsvoering van horeca-exploitanten?*

De discotheekeigenaar geeft aan dat het onderwerp wapenbezit aan bod komt in het voor- en naseizoenoverleg met de politie en het horecaoverleg met de gemeente. Hij vindt de aanpak van wapenbezit gemakkelijk passen in de totale bedrijfsvoering, omdat het aan bod te laten komen in bestaande overleggen weinig tijd kost. Zo ziet Koninklijk Horeca Nederland het ook. Maatregelen die horeca-exploitanten treffen moeten passen in de normale bedrijfsvoering. Zo kunnen kluisjes een goede invulling zijn op een protocol voor de inbeslagname van wapens door portiers.

11. *Praktijkvoorbeelden:*

In de interviews zijn twee praktijkvoorbeelden naar voren gekomen: de tienertent in Nuenen en de samenwerking van het Elde college met de politie.

De tienertent is een tent voor jongeren van 10 tot en met 16 jaar, waar zij ieder jaar met carnaval kunnen feesten. In deze tent wordt sterk gecontroleerd op het gebruik van drugs en alcohol en het dragen van wapens. Speciaal voor de gelegenheid wordt het begrip wapens heel breed gedefinieerd. Zo worden zelfs deodorantspuitbussen bij de ingang door de portiers ingenomen. Na carnaval kunnen de jongeren hun spullen terugkrijgen. De tienertent is een initiatief van de horeca in samenwerking met de gemeente, politie en carnavalsverenigingen. De afgelopen jaren is de tienertent succesvol gebleken en hebben zich geen problemen voorgedaan in de openbare orde. De handhaving wordt uitgevoerd

door een beveiligingsbedrijf. Zij werken met bandjes voor de toegang, preventief fouilleren en handmatige detectiescans. Het succes van de tienertent is volgens de betrokken ambtenaar openbare orde en veiligheid dat kinderen de gelegenheid hebben om veilig carnaval te vieren, dat stelt de ouders gerust.

De politiecontacten en het politieproject van het Eldecollege.

1. Politiecontacten.

Deze school heeft een vast aanspreekpunt bij de politie. Deze politiefunctionaris komt regelmatig een bezoek brengen aan de school. Het doel is om contacten te onderhouden, een vertrouwd gezicht te worden en de barrière te slechten tussen de bestraffende en 'slechte' agent. Deze politiefunctionaris is een 'vaste medewerker' en de leerlingen zien hem als een aanspreekpunt. Binnenkort start hij met een spreekuur op school. Leerlingen kunnen met hem allerlei zaken bespreken en hem vragen voorleggen. Een ander doel is om elkaar te informeren wat betreft de leerlingen en hun omgeving. Dit informatieve contact draagt mede bij aan een veiligere omgeving waarin de beïnvloedbare jeugd opgroeit.

De ervaringen van de rector zijn erg positief. De contacten met de politie zorgen voor een korte lijn. Er kan direct actie worden ondernomen als dat nodig is en het scheidt een vertrouwensband tussen politie en jeugd.

2. Politieproject.

Een hele dag hebben studenten van de politieacademie Eindhoven een informatieve dag verzorgd op de school. Bijna alle taken van de politie kwamen deze dag aan bod. Denk aan: plaats delict, vuurwerk, alcohol/drugs, plaats op de weg (vrachtwagen), scooters, diefstallen, HALT afdoening, politiehondendemonstratie, drugs- en explosievenhonden, fietsendiefstal, wapens en munitie, werken bij de politie, politievoertuigen en fiets graveren. Het doel van het onderdeel wapen en munitie is om leerlingen ervan bewust te maken wat er speelt binnen de maatschappij, voornamelijk gericht op geweld op school en het gebruik van wapens. Tijdens de presentatie liet de politie wapens en nepwapens (namaakpistolen met bolletjes) zien en is verteld wat er de afgelopen tijd heeft plaatsgevonden op scholen en wat de overheid eraan doet om het geweld terug te dringen. Het resultaat was volgens de rector een zeer geslaagde dag. Leerlingen, ouders en personeel waren erg enthousiast. De rector vindt dat dit eigenlijk bij elke school zou moeten plaatsvinden.